

TBMM
Kütüphanesi

Yer : 1985-4511
Yıl :
Cilt :
Ksm :
Kop :
Dmbs : *7302833*

Esas: 1960/15

KÖTÜPHANEDEN ÇIKARILMAZ

1 Numaralı Geçici Kanununun 6 ıncı maddesine tevfiikan
(Sakit Reiscumhur ile Başvekil ve Vekilleri ve
eski iktidar mensuplarını ve bunların suçla-
rina iştirak edenleri) yargılamak üzere
kurulan YÜKSEK ADALET DİVANİ'nin
Duruşma Tutanağıdır.

İthal edilmiş bir değirmeni başkasına menfaat temini
maksadiyle tahsis etmek ve bu değirmeni fahiş kârla satmak suretiy-
le görevini kötüye kullanmak suçundan sanık düşük Bakanlardan Sıtkı
Yırcalı ile Yayla İrmik ve Makarna Fabrikası sahibi Şemsi Demirkan
haklarında Yüksek Soruşturma Kurulunun 2/10/1960 tarih ve Esas: 11
ve karar 7 sayılı kararını havi dosya zikri geçen Soruşturma Kuru-
lundan 24/10/960 tarihinde Yüksek Adalet Divanına tevdi edilmekle
Divanın 15 esas numarasına kaydedilip duruşma günü için 18/Kasım/
1960 Cuma günü saat 9,30 tayin edilerek gereken tebliğlerin yapıl-
ması tensip kılındı.

25/10/1960

Osman Üstünsöz

Zabıt Kâtibi

SALİM BAŞOL

Yüksek Adalet Divanı Başkanı

BAŞKASINA MENFAAT TEMİNİ MAKSADİYLE USULSÜZ TAHSİS YAPMAK
VE TAHSİS EDİLEN UN DEĞİRMENİNİ FAHİŞ KÂRLA DEVRETMEK
SURETİYLE GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMAK VE SUÇA İŞTİRAK
E T M B K

(18/Kasım/1960 Cuma)

B İ R İ N C İ O T U R U M

Açılma saati: 9.30

1-	Yüksek Adalet Divanı Başkanı	:	Salim Başol
2-	" " " Üyesi	:	Selman Yörtük
3-	" " " "	:	Rıza Tunç
4-	" " " "	:	Ferruh Adalı
5-	" " " "	:	Abdullah Üner
6-	" " " "	:	Hıfzı Tüz
7-	" " " "	:	Hasan Gürsel
8-	" " " "	:	Cahit Özden
9-	" " " "	:	Kemal Gökçen
1)	" " " Başsavcısı	:	Altay Ömer Egesel
2)	" " " " Yardımcısı	:	Fahrettin Öztürk
3)	" " " " "	:	Faruk Siret Değermen
4)	" " " " "	:	Salim Ertem
5)	" " " " "	:	Orhan Erdoğan
6)	" " " " "	:	Süleyman Taşar
7)	" " " " "	:	Niyazi Kırdar
8)	" " " " "	:	Necdet Darıcioğlu
9)	" " " " "	:	Servet Tüzün
10)	" " " " "	:	Turgut Lüleci
11)	" " " " "	:	Avni Yurtsever
12)	" " " " "	:	Ahmet Bayrak
Zabıt Kâ tibi		:	Şakir Doğanay

BAŞKAN - Sanıklar getirildiler, bağlı olmaları yerlerine alındılar, müdafiler hazır. Yassıada duruşma salonunda açık olarak duruşmaya başlandı.

Müdafilerin yoklaması:

Sanık Sıtkı Yırcalı Müdafileri: Kemal Yörükoğlu, (burada), Sadık Arda (Yok), Sakıp Güran (Burada).

Sanık Şemsi Demirkan Müdafii: Nihat Toloğlu (Burada).

BAŞKAN - Yüksek Soruşturma Kurulunun 2/10/1960 tarih, Esas 11, karar 7 numaralı son tahkikatın açılması kararını okuyoruz.

(Son tahkikatın açılması kararı okundu).

(Bilirkişi Öztin Akgüç huzura alındı).

BAŞKAN - Bilirkişiyi gerek rapor, gerekse sorgu ve şahit dinlenmesi sırasında tesadüf edilecek noktalarda mütalaasına müracaat etmek üzere huzura aldım.

BAŞKAN - Adınız ?

BİLİRKİŞİ - Öztin Akgüç.

BAŞKAN - Babanızın adı ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Atıf.

BAŞKAN - Doğum tarihiniz ?

BİLİRKİŞİ - 1934

BAŞKAN - Ne işle meşgulünüz ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Maliye Vekâleti Hesap Uzmanı.

BAŞKAN - Sanıkları tanıyor musunuz, yemin ettireceğim, şهادete mâni bir haliniz var mı ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Tanıyorum, şهادete mâni bir halim yok.

(Bilirkişiye yemin ettirildi).

BAŞKAN - Şimdi sorgular sırasında, şahitler dinlenirken icap eden noktalarda sizden aydınlatıcı bilgi alınacak.

Sanık Sıtkı Yırcalı'dan soruldu:

Bu Simon kredisinden istifade edilerek Toprak Mahsulleri Ofisinde değirmen getirtilmiş, bundan 65 ton kapasiteli değirmen dâvanın dışındadır. 85 ton kapasiteli değirmeni hiç bir araştırma yapmadan daha yüksek fiyat verecek ve ihtiyacı olan firmalar bulunduğu halde, araştırmadan teklii üzerine sanık Şemsi Demirkan'a devir etmiş olduğunuz iddia ediliyor, ne dersiniz ?

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, bu hâdiseden aşağı yukarı altı sene geçmiş bulunmaktadır. Onun için sadece soruşturma esnasında bana verilen malûatla ve kararnamede okuduğum bilgilere dayanarak arzı malûat edeceğim. Evvelâ şunu arzedeyim; bu dâva, açılışı ve tetkiki neticesinde maddi ve hukuki yanlışlıklara, esaslı yanlışlıklara dayanarak yüksek huzuruza sevkedilmiş bulunmaktadır. Kararnamede sarîh olarak suçun tekevvün tarihi 24/2/1956 olarak gösterilmektedir. Halbuki bendeniz bu tarihten 3 ay evvel 27/11/1955 tarihinde istifa etmiş, Vekâletten ayrılmış bulunmakta idim.

İkincisi, mukavele tarihi olarak değil, teslim tarihi olarak gösterilmektedir. Halbuki hiç bir zaman Ofis o tarihte böyle bir fabrika sahibi değildi, teslim olunmasına hukuken imkân yoktur. Çünkü 1954 yılı başlarında Türk ve İngiltere Hükümetlerinin tavassutu ile Simon firması Ofise gıda ve aynı zamanda ziraata ait bazı malzemenin satılması için 6 milyon Sterlinglek bir kredi açıyor ve bunlarla da üç silo, üç fabrika, - 65 tonluk bir, 85 tonluk bir, 150 tonluk bir - 15 yem fabrikasının satın alınmasını da şart koşuyor. Bu şartlar içinde de yine bu fabrikaların ve değirmenlerin hususi teşebbüse de satılabileceği hükümleri bulunmaktadır.

Bidayeten şunu da arz edeyim ki, bu kredi mukavelesinin yapıldığı tarihlerde bendeniz Ticaret Vekili bulunmamakta idim.

BAŞKAN - Bunun dâvaya tesiri yok.

SANIK SITKI YIRCALI - Binaenaleyh 24/2/1956 tarihinde Ofisle yapılmış olan mukavele bu krediye dayanarak bir hususi teşebbüsün tesis kurmasına Ofisin garanti vermesi taahhüdüdür. 3460 sayılı kanun hükümlerine göre Ofis tamamen müstakil, şahsiyeti hükmiyeyi haiz bir müessesedir. Lüzum gördüğü hususlarda bizim tensibimizi ve mütalâamızı ister. Şemsi Demirkan, mukavelelerin aktinden sonra müracaat ediyor. Ofis bu hususta bize bir yazı ile başvuruyor. Bu bize de normal yollarla, kararnamenin tamamen aksine olarak, bu yazı, teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğüne geliyor. Teşkilâtlandırma Umum Müdürü, uzun bir mütalâa ile bunun tahsisini uygun buluyor, Müsteşar uygun buluyor. Dosyada ismini gördüğüme göre, bendeniz sadece, olur kaydını ilâve ediyorum. Yazı bilahare Ofis'e sevk edilmiş bulunuyor.

BAŞKAN - Teşkilâtlandırma Umum Müdürü kim idi ?

SANIK SITKI YIRCALI - Necmettin Önder. O devirde Ofisin geri kalan muameleleri ile meşgul olmaz, Ofis ilgililerle yaptığı mukavelelerde ilan hususunda ve diğer hususlarda resmî formaliteleri tamamen kendi bünyesine göre tedvir eder, bunlar için Vekâlete yazı yazmaz. Vekâletin tasvip veya muvafakatını talep etmez. O bakımlardan Vekâletin bu mevzu üzerinde durması, ilân hususu meyzubahis değildir, ittilaımıza da gelmez. Tamamen kendi iç hukuki muamelesidir. Kaldı ki, bu mukavele bir nev'i kredi tesisinin kurulmasına tavassut olduğu için, Ofisin veznesinden tek bir santim dahi çıkmış değildir. Sipariş yapıldığı anda verilmiş olan bütün paralar mukavelede gösterilmiştir. Bu muamele yalnız bunun için değildir. Aynı şey bir çok muamelelerde cereyan etmiştir. Prensip bakımından arz ediyorum; muamelelerde yapılmış olan tediye masrafları mukavele gereğince ilgili şahıs tarafından yapılır. Ofis yalnız masraflara katılır. Burada Ofisin durumu tıpkı bir müteahhit gibidir. Bu muamelede Ofis tıpkı bir müteahhit kârı gibi yüzde hesabı ile bir kâr alır, bir komisyon alır. Bütün yapılan bu işler mukavele hükümlerince şahsiyeti hükmiyeyi ilgilendiren işlerdir. Bu muamelenin de böyle yapılmış olduğuna kaniim. Bu bakımdan bu muamelede her hangi bir suç unsuru maddî ve hukukî olarak mevcut değildir.

Şunu da arz edeyim ki; ben Şemsi Demirkan'ı uzaktan tanırım. Oturup kendisi ile her hangi bir zaman konuşmuş değilim. O devirlerde, tahsisten evvel veya sonra şahsen veya başka bir kimse vasıtası ile gelmiş ve müracaat etmiş değildir. Eğer gelmiş olsa idi, samimi olarak söylüyorum, kabul ederdim. İstediginde hukukî bir mani yoksa arzusunu bütün vatandaşların olduğu gibi yerine getirmeğe çalışırdım. Fakat böyle bir müracaat da yapılmış değildir. Kaldı ki, Ofis kendisiyle bir mukavele yapmış, Bu mukavelenin bir maddesi ile bu fabrikanın inşaatı bittikten sonra ve kendisi bu fabrikaya sahip olduktan sonra her hangi bir şekilde satarsa o zaman Ofis aradaki mukaveleyi bozma hakkına sahip oluyor. Burada doğacak netice Ofis ile ilgili arasında tamamen mukavelelerin vecibelerinin yerine getirilmemesinden doğan hukukî bir ihtilâftır. Binaenaleyh hadise ile şahsi hiç bir ilgim bulunmamakta ve benden geçen kısımları itibarı ile o zamana kadar emsalinde olduğu gibi normal bir şekilde cereyan

etmiş olmakla beraber, söze başlarken arzettiğim gibi kararnamede kabul edilmiş bulunan suçun tekevvün tarihinden üç ay evvel esasen Vekâletten ayrılmış bulunmaktayım. Kararname hükümleri tamamen ortada bulunmaktadır. 5/3/1955 tarihindeki mucipnamede tamamen normal şartlar içinde yapılmıştır. Umum Müdür uzun, bir buçuk sahifelik, bir mütalâa dermeyer etmiştir. Müsteşarım buna muvafık demıştır. Bende onun altına "olur" diye imza etmişimdir. O tarih nazara alınacak olursa, o takdirde yine hukukî amme dâvası açılmasına ve bu davanın yüksek huzurunuzda gelmesine imkân yoktur. Binaenaleyh, gerek maddî bakımdan gerek hukukî bakımdan her ne cihetten olursa olsun bu dâvada bir dâva konusu mevcut değildir ve hukuken de dâva yüksek huzurunuzda görülemez. Bu bakımdan öneeden bu hususta bir karar alınmasını hassaten rica ediyorum.

BAŞKAN - Yani nasıl önceden bir karar alalım ?

SANIK SITKI YIRÇALI - Mucip kabul edildiği tarihte Vekil değildim. İkincisi hukukî amme dâvası açılmaz. Eğer mucip diye kabul ediliyorsa.

BAŞKAN - Yani zaman aşımı var. Mucip tarihi olarak kabul edilirse zaman aşımı var. 1956 tarihi kabul edilirse siz o zaman Vekil değildiniz demek istiyorsunuz. Bu kabil kararlar esasla birlikte verilebilir.

SANIK SITKI YIRÇALI - Bunları itirazı iptidaiye olarak ileriye sürüyorum.

BAŞKAN - İtirazı iptidaiye değil, itirazı iptidaiye ancak dâvanın başında ileri sürülebilir. Sizin ileri sürdüğünüz itirazlar ise her zaman dermeyer edilebilir. Onun için esasla birlikte karar verilebilir.

SANIK SITKI YIRÇALI - Takdir sizindir.

BAŞKAN - Bir iki noktayı sorayım, sonra evvelce alınan ifadenizi okuyalım. Bu sanık Şemsi Demirkân, Ankara Demokrat Parti İl Başkanlarındanmış.

SANIK SITKI YIRÇALI - Evet efendim, bilâhare yaptılar.

BAŞKAN - Başka münasebetiniz yok mu ?

SANIK SITKI YIRÇALI - Hiç yok. Karşı karşıya oturmuş değilim.

BAŞKAN - Bir diğeri ile beraber gelmişler size, bir terzi ile.

SANIK SITKI YIRÇALI - Kemal Milâslı'yı terzi olduğu için tanırım, ama bir iş için bana gelmiş değildir. Fakat gelebilirdi de.

BAŞKAN - Gelebilir ama, bu suretle mânalı da olabilir. Şimdi; 65 ton kapasiteli değirmenin tahsisinde mucip sebepler gösterildiği halde bu değirmen için mucip sebep gösterilmemiştir, deniyor.

SANIK SITKI YIRCALI - Bendeniz tabii dosyayı tetkik edemedim. Vekillerim tetkik etmiş olabilir. Bunu görmedim, fakat bütün bunlara rağmen soruşturma esnasında gösterilmiş olan mucipnamede, uzun, beş sayfalık bir mucipname vardır. Bu mucipnameye göre tahsisi uygun bulunmaktadır. Kaldı ki, o tarihte başka bir talep de mevcut değildi.

BAŞKAN - Meselâ, İstanbul Değirmencilik Türk Anonim Şirketi, Ofise 27/5/955 tarihinde bir yazı yazmış ve hususi sektöre verilecek değirmenler hakkında bilgi istemiş, buna ne dersiniz ?

SANIK SITKI YIRCALI - Bu talep Ofise yapılır, bize gelmez, bana da intikal etmemiştir.

BAŞKAN - Bu dilekçe elden gitmiş, yani Şemsi'nin müracaatı Toprak Mahsulleri Ofisine elden gitmiş, müracaat edilmiş hususi kalemden numara almış.

SANIK SITKI YIRCALI - Ben hatırlamıyorum. Şahsen bana böyle müracaat yapılmadı. Olsa idi kabul ederdim, çünkü muamele normal cereyan etmiş.

BAŞKAN - İddiaya göre normal değildir. Daha yüksek bir teklif var mıdır, yok mudur? diye araştırılmamış. Sonra Şemsi'nin ihtiyacı var mıdır, yok mudur? iddiası da araştırılmamıştır. İddiaya göre Şemsi'nin ihtiyacı olmadığı da sonradan bu Un Fabrikasını satmış olmakla anlaşılıyor. Yine iddiaya göre ihtiyacı olsa idi çalıştıracak, işletecek ve başka bir şirkete satmayacaktı.

SANIK SITKI YIRCALI - Tekrar arz edeyim Reis bey, bunların hepsi Toprak Mahsulleri Ofisinin kendi bünyesinde cereyan eder. Bizden sadece tensip ve mütalâa isterler. Biz de mütalaamızı bildiririz.

BAŞKAN - Bidayette, tahsis yapılırken gereken dikkat ve itina gösterilmediğini belirtmek bakımından haizi ehemmiyet.

SANIK SITKI YIRCALI - Bunları yapacak organ Ofistir. Kaldı ki, bunda kâr diye bir şeyde mevzubahis olamaz. Çünkü bir kâr alınmıştır, tabii masraflar üzerinden. Bunlar bir fabrikanın arttırmaya konup satılması ile ilgili meseleler değildir. Bir tesis kurmak için Devletin garanti etmiş olduğu krediden istifade etmişlerdir.

BAŞKAN - Şimdi kârı bir tarafa bırakalım. Fakat ihtiyacı olana tahsis edilmesi şart.

SANIK SITKI YIRCALI - Bu, umumiyetle yapabilecek kimseye tahsis edilir. Çünkü bu bir büyük tesistir, ihtiyaç maddesi değildir.

BAŞKAN - Güzel, ihtiyacı olan aynı zamanda da yapabilir. Şimdi Şemsi'nin buna ihtiyacı olmaması lâzım. İsviçre'den böyle bir fabrika ithal etmiş, bunu monte etmiş, çalıştırabiliyormuş, bu bir. İkincisi, bunu aldığı halde çalıştırmamış. Ve başka şirkete devretmiş. Devrederken de kendisinin düşük fiyatlı arsasını yüksek bedelle satmış, doğrudan doğruya fabrikasını satarken, fabrikasının alış fiyatına zam etse, bu olmayacaktı. Satarken onu karşılamak için

kendisinin kıymetsiz arsasını daha yüksek bedelle satmış olmakla hakiki ihtiyaç sahibi olmadığı anlaşılıyor, deniyor, iddiaya göre.

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, bunun için Ofis bir hüküm koymuş, son maddesine. Satamaz, sattığı takdirde tamamen feshedilir diye. Kendisine soralım acaba o zaman kendisinin un fabrikası var mı idi, yok mu idi ?

BAŞKAN - Evet soracağım. Ben ilk işi de buna sordum, sonra da Bilirkişi raporu okunurken yine soracağız.

Sanık Şemsi Demirkan sorguya çekildi. Anlatın efendim.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Efendim, Simon Şirketinin ortaklarından veya memurlarından biri bir gün Terzi Kemal Milâslı ile beraber fabrikaya geldi ve Türk Hükümeti ile İngiltere Hükümeti arasında bir mukavele aktedildi. Silo vesaire meyanında 3 değirmen, 10 - 15 tane de yem fabrikası verilecek dedi. Kemal'in yanındaki zat İmad isminde biriydi ve beni eskiden tanıyormuş. Yedek Subay olduğumuz zaman bizim karargâhta İngilizce tercümanı imiş. Kemalle beraber geldiler. Bu işi alırmısın Şemsi bey dediler. Alırım, uygundur dedim. Kemal'le beraber bu işi yapmaya karar verdik.

BAŞKAN - Ne işi ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Değirmen işi. Müstereken bir istida verdik. Vermeden evvel Toprak Ofise gittik, Umum Müdürle görüştük.

BAŞKAN - O zaman Umum Müdür kimdi ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Feridun isminde bir zattı. Beraber gittik, hususi sektöre tahşisi için prensip kararı alınan bir değirmen var, bunun hakkında malumat istiyorum, dedim. Bize, evet dedi, böyle bir prensip kararı var. Bunun üzerine biz bir istida ile müracaat ettik.

BAŞKAN - Kim götürdü bu istidayı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Bilmiyorum.

BAŞKAN - Sen götürmedin mi ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Ben götürmedim, kimin götürdüğünü de bilmiyorum.

BAŞKAN - Kimin götürdüğünü bilmiyorsunuz, bu istida nasıl gitmiş ? Elbet kendi kendine gitmemiş.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Elbette kendi kendine gitmemiş, fakat, ben götürmedim, kimin götürdüğünü de hatırlıyamıyorum.

BAŞKAN - Bizim meselemizi ilgilendiren husus da bu istidanın götürülüşü. Dâva mevzuuna giren noktalar; bu istida hususi muameleye tâbi tutulmuş. Objektif usule tâbi tutulmamış. Kısmen elden takip yapılmış olduğuna göre bu dilekçeyi kim götürmüş ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Samimi olarak söylüyorum. Hatırlamıyorum, bunu bir girizgâh olarak da söylemiyorum. Bir müddet sonra cevap geldi, Toprak Ofisten, her halde telefon etmiş olacak ki, mukavelenin yapıldığı, mucibin çıktığı söylendi. Fakat kimin söylediğini hatırlamıyorum.

BAŞKAN - Durun bakalım, zamanın İktisat ve Ticaret Vekili sanık Sıtkı Yırcalı ile görüştünüz mü ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Kat'iyen görüşmedim, ne evvel ne sonra .

BAŞKAN - Terzi, Kemal Milâslı görüşmüş olabilir mi ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hatırlamıyorum.

BAŞKAN - İhtiyaç sahibi olarak kim gidip konuşmuştur ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Böyle bir şeye muttali değilim.

BAŞKAN - Bu iş kendi kendine mi oldu? muhakkak bir müracaat eden olmuştur.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Efendim arz edeyim, ben 30 senelik bu işte ihtisası olan bir kimseyim. Böyle değirmenlerin hususi sektöre verilmesini işitince talepte bulundum ve bu işin mütehassısıyım dedim.

BAŞKAN - Evet devam edin.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Sonra mukavele yapmak üzere Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü tarafından çağırılmam üzerine hususi olarak gittim. Mukaveleyi alayım evvelâ göreyim dedim.

BAŞKAN - Kemal Milâslı ile dilekçeyi beraber imza etmediniz mi ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Evet efendim.

BAŞKAN - Sonra neden ayrıldınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Arsayı alma meselesi yüzünden, mukaveleyi yaptıktan sonra arsanın alınması icap ediyordu. Bir arsa buldum. Kemal beye sımşarı gönderdim ve arsa bulduğumuzu kendisile konuşmasını söyledim. Mali vaziyeti müsait olmadığı için ayrılacağım dedi. Bu mukaveleyi yapmadan evvel spesifikasyonu gördüm, bu mallar nedir diye tetkik ettim ve bu mukaveleyi imza etmek için de aradan bir sene geçmiş ve bu zaman zarfında mukavelenin müeyyidelerini yerine getirip getiremeyeceğim hususu ile meşgul oldum.

BAŞKAN - Şimdi, mucip 5/3/1955 de Bakanın muvafaktır işareti 7/3/1955 te yani iki gün sonra size teslim ediliyor.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - İki sene sonra efendim.

BAŞKAN - Yok efendim.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Efendim, makine teslimi yok ortada.

BAŞKAN - Ne vakit teslim oldu ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - İki sene sonra.

BAŞKAN - Tarih olarak bir şey söyleyebilir misiniz ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - 1957 sonlarında. Bu mukaveleyi yaptıktan sonra arsayı satın aldık. Arsayı satın aldığımız zaman...

BAŞKAN - Arsayı nerede aldınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Ankara'da Maltepe'de, Makarna Fabrikasının bitişiğinde, bu arsayı satın aldık. Bu arsa üzerine mukavele mucibince yapılacak binayı Haymıl adlı bir şirkete ihale ettik. Haymıl şirketi mukavele mucibince plânları yapacaktı. İngiltere'ye plânlar gidecekti, plânlara tetkik edildikten sonra bina yapacaktı. Plânlara tetkik edildikten 18 ay sonra değirmen makinelerini İngiltere'den sevk edeceklerdi. Bir buçuk iki seneye yakın inşaat devam etti, ondan sonra makineler tedricen gelmeğe başladı. Toprak Mahsulleri deposu mukavele mucibince bedelleri tamamen tarafımızdan tevdi edilmek üzere Mühendisler tayin eyledi, İngiliz montörler geldi. Fabrikayı kurdular ve işlemeye başladı. Bu sırada ben yalnız başıma bu işin hakkından geleceğime inanmadım. 5 senedir damar sertliği ve bacak hastalığım vardır. Bir ortak arkadaş buldum.

BAŞKAN - Kim ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Selâhattin Benli. Bu arkadaşla beraber bu işi, bu müesseseyi, bu makinaları kurup işletmek için Kale Gıda Sanayii diye 4 milyon lira sermayeli bir şirket kurduk. Bunun yarısı benim hissem, diğer yarısı Selâhattin Benli'nin hissesi idi. Bu şekilde % 50 hisse benim ve % 50 hisse Selâhattin Benli'nin olmak üzere bir şirket kurduk ve ortak olduk, makinaları şirkete mal ettik ve fabrikanın inşasına devam ederek bitirdik. Toprak Mahsulleri Ofisine mukavele mucibince binayı teslim ettik. Toprak Mahsulleri Ofisi bedeli bizim tarafımızdan verilmek şartıyla makineleri kuracaktı. Ondan sonra mali kuvvetimiz azalmaya başladı. 1;5 - 2 sene sonra -Kayıtlarda vardır- şirketimizin parası azaldı. Benim fabrikamın imkânları ve Selâhattin Benli'nin imkânları buna müsait olmadığından % 98 hissesini şirketimiz, Kale Gıda Sanayi Şirketinin % 98 hissesini Buğday Bankasına sattı, devretti. Buğday Bankası aynı zamanda ikimizin hissedar olduğu bir müessese idi.

BAŞKAN - İkiniz mi kurdunuz ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hayır efendim, ikimizde hissedardık, hissemiz vardı.

BAŞKAN - Malî vaziyetimiz bozuk diyordunuz, Banka kurmuşsunuz.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - İki sene evvel kurduk.

BAŞKAN - Peki. Devam edin.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Daha evvel kurmuştuk, hissedarlık, Buğday Bankasını finanse etmek için hisselerimi Buğday Bankasına sattım. Buğday Bankası bu taksitleri vermek suretiyle inşaatı ikmal etti. Ondan sonra ben büsbütün rahatsızlandım, çocuğumu kaybettim,

bu hisselerimin tamamını Selâhattin Benli'ye devrettim.

BAŞKAN - Bu fabrikadaki hisseleriniz ne oldu ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hisselerimi Buğday Bankasına devrettim.

BAŞKAN - Arsaları satmışsınız, demin Sıtkı Yırcalı'nın sorgusunda geçti, kararnamede geçiyor. O kısma hiç temas etmiyorsunuz ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Sual buyurun derhal cevap vereyim. Arzedeyim, satış şudur: Kale Gıda Sanayiini işletirken takriben 85 ilâ 150 ton kapasiteli Buğday stokları yapacaktık, mevcut arsalarımıza. Günde 150 ton işliyen bir değirmenin aylık buğday stoku asgari 5 bin ton olması lâzımdır. Halbuki bizim yerimiz yoktu. İlerde Silo ve tesisler yapmak üzere bundan 15 sene evvel Dikmen'de almış olduğum arazimi Kale Gıda Sanayiine mal ettim.

BAŞKAN - Kaç metre kare?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - 25 bin metre kare. Bu araziyi Kale Gıda Sanayii için Silo ve tesisler kurmak için kullanacaktık. Şimdi 15 sene evvel satın alınmış bu arsanın gelir vergisi mevzuunda bu satıştan mütevellit bir kanuni müeyyide yoktu. Bunu nazara alarak biz Kale Gıda Sanayii karar defterine geçirmek suretiyle bu arsayı müesseseye mal ettik. Ve sermayeyi karşıladık.

BAŞKAN - Arsanın metre karesini kaçta sattınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Takriben 110 liraya.

BAŞKAN - Bir bedel aldınız mı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hayır efendim.

BAŞKAN - Halbuki deftere iki buçuk milyon lira alınmıştır diye geçmiş.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Bu hesaben alınmış bulunuyor.

BAŞKAN - Hesaben ne kadar almış oluyorsunuz ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - 4 milyon şirketin sermayesi vardı.

BAŞKAN - Yok efendim, şimdi arsa mukabilinde bedel olarak bir şey almadınız mı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hakikî bedel olarak 300 bin lira aldım.

BAŞKAN - 300 bin aldınız, hesaben ne kadar almış görünüyorsunuz ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - 2 milyon 900 bin küsur, takriben efendim. Bu doğrudan doğruya hesaben efendim.

BAŞKAN - Dikmen'deki arsanın bir kısmını da Samet Ağaoğlu'na satmışsınız, bunu kaçta sattınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Efendim, takriben çok cüz'i bir fiata sattım.

BAŞKAN - Metre karesi ne kadardan ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hatırlamıyorum, 3,5 - 4 liradan.

BAŞKAN - Biliyorsanız samimi olarak söylemeniz lâzım. Bunu Kale Gıda Sanayiine hangi tarihte sattınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Efendim bunun tarihi belki Vekilimde vardır, bendenizde yok.

BAŞKAN - Kale Gıda Sanayiine hangi tarihte sattınız ? Samet Ağaoğlu'na hangi tarihte sattınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Kayıtlarımda yok efendim. Tapuda müsecceldir. Mutlaka dosyada hepsi olacaktır.

BAŞKAN - Şüphesiz efendim, dosyada vardır. Ben size soruyorum hangisine daha evvel sattınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Samet Ağaoğlu'na.

BAŞKAN - Ondan ne kadar sonra Kale Gıda Sanayiine sattınız?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - 4 liradan epey müddet geçmişti, belki 8 ay, 10 ay.

BAŞKAN - Şu halde 8 ay kadar evvel aynı arsanın metre karesini 3,5 liradan satmışsınız. 8 ay sonra metre karesini 110 liraya sattınız.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Evet. Sermayemizi karşılamak için sattık. 4 milyon lira sermaye ile kurduğumuz şirketin sermayesini karşılamak üzere sattık.

BAŞKAN - O kadar nisbette şirketten alacaklı oldunuz.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Yarısı benim alacağım idi, yarısı da Selâhattin Benli'nin alacağı idi. Sermayemizi karşıladık.

BAŞKAN - 110 liradan arsayı satıyorsunuz, şirketten alacaklı duruma geçiyorsunuz.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Aynı günlerde muhasebe hareketleri olmuş , hesaplar kapanmıştır.

BAŞKAN - İndelhace şirket tasfiye edilirse ondan alacaklı olmayacak mıydınız ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hayır efendim.

BAŞKAN - Hiç bir fayda getirmiyecek mi bu iş size ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Sermaye karşılığında.

BAŞKAN - Güzel. Ne sermaye karşılığı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Şirketin 4 milyon lira sermayesine karşılık olarak sattım.

BAŞKAN - Siz binlerce metre murabbaı arsanızı metresini 110 liradan satmışsınız. Bunda bir menfaatiniz yok mu ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Var. Onu arz ediyorum efendim; sermayeyi karşılıyor.

BAŞKAN - Yani Şu anlaşılıyor ki, aynı arsanın metre karesini Samet Ağaoğlu'na metre karesini 3,5 liraya satmış iken sekiz ay sonra yine sizin ifadelerinize göre, aynı arsanın metre karesini Şirkete 110 liraya satmışsınız.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Evet efendim.

BAŞKAN (Bilirkişiye hitaben:) - Buraya geliniz, oturunuz. Şimdi okunacak olan Bilirkişi raporunu dinliyeceksiniz, icap ettikçe sizlere soracağım.

(Bilirkişi raporunda incelemeler kısmı okundu)

BAŞKAN - Raporda bu arsanın rayicin çok üstünde bir fiatla satılmış olduğu söyleniyor, ne dersiniz ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Rayicin ne olduğunu bilmiyorum. Ben bu arsayı 15 sene evvel almıştım. Karar defterinde suretleri vardır. Bilirkişinin bunu bilmesi lazımdır. Biz buraya silo ve tesis yapacağız. Ve dolayısıyla sermaye karşılığı olarak koyacaktık. Bu rakam bir buçuk ile iki senede bu tesisleri amorti edecekti.

BAŞKAN - Bu söyledikleriniz, rayicin üstünde arsanın satılmasını icabettirmez.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Elbette ettirmez.

BAŞKAN - Öyle ise, 110 lira yerine 500 lira da diyebilirsiniz.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Rayicin ne olduğunu bilmiyorum. Ben arsa sahibi bir insanım.

BAŞKAN - Şimdi arsa sahibi bir insanım diyorsunuz. Arsa satarken veya alırken arsanın az çok rayice uygun olup olmadığına bakmanız lazımdır.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Ben arsa tüccarı değilim, simsar da değilim.

BAŞKAN - İnsan evini satarken dahi sağındaki solundakilere bakar kaça gidiyor diye yoklar.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Efendim, bu arsaya bir köylü dahi talip olsaydı ve koyun ağılı yapacağım deseydi verirdim. Biri gelir de ben Őurada kazançlı bir iş yapacağım deseydi ona vermezdim.

BAŞKAN - Peki, bölüm üçe kadar okuyun. Bilhassa burası ikinizi ilgilendiriyor, dinleyin.

(Bölüm 3 okundu).

BAŞKAN - Sanık Sıtkı Yırcalı'dan soruldu: Bu müracaat dilekçesi alâkalı servise uğratılmadan sizin hususi kalem müdürünüz Ataklı vasıtasıyla elden Toprak Mahsulleri Ofisine gönderilmiş.

SANIK SITKI YIRCALI - Elden de gönderilmiş olabilir, hatırlamıyorum, çok zaman geçti. Bizim Vekâlete ait olmaması dolayısıyla Toprak Mahsulleri Ofisine gönderilmiş olabilir.

BAŞKAN - Elden de gönderilmiş olabilir mi ?

SANIK SITKI YIRCALI - Vekâleti alâkadar etmiyorsa olabilir. Belki de ilgilinin kendisi götürdü, hatırlamıyorum.

BAŞKAN - Peki, okumaya devam edin.

(Yazı okunmaya devam edildi).

BAŞKAN - Feridun Üstün o vakit Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü imiş. Şimdiki vazifesi nedir ?

SANIK SITKI YIRCALI - Bir ara zannederim Vekil olmuş, şimdi bilmiyorum.

BAŞKAN - Tarım Bakanı imiş. Şimdi ayrılmış, bu zat da asıl teklifin Ticaret Bakanlığından Toprak Mahsulleri Ofisine elden gelmesinin usulsüz olduğunu ifadesinde söylemiş. Lüzum görülürse gelip şahitlik yapacak.

SANIK SITKI YIRCALI - Gelsin, şahitlik yapsın, ben hatırlamıyorum efendim.

(Okumaya devam edildi).

BAŞKAN - Şimdi burasını dinlediniz.

SANIK SITKI YIRCALI - Evet, böyle bir muhalefet yoktur.

BAŞKAN - Zımnî...

SANIK SITKI YIRCALI - Batınî bir şey olabilir.

BAŞKAN - Tekrar okusun orasını.

(Tekrar okundu).

SANIK SITKI YIRCALI - Bir teklifi bana göndermişler. Bütün teşkilâtından geçmiş, hepsi uygun demişler, ben de olur demişim. Bunda bir usulsüzlük bir zımnî itiraz varsa, zımnî yapmalarına lüzum yok. Bu işte bir tek talibi var, bana göndermişler. Bütün teşkilâtımdan geçmiş, hepsi uygun demişler, ben de olur demişim. Bunun usulsüz bir tarafı varsa itirazı zımnî yapmalarına lüzum yok. Açık şekilde itirazlarını ve başkalarının da talip olduklarını bildirmiş olabilirlerdi.

BAŞKAN - Peki, okumaya devam ediniz.

(Raporun okunmasına devam olundu).

BAŞKAN - 65 bin ton kapasiteli değirmen tahsis edilirken esbabı mucibe gösterilmiş, bunda hiç bir esbabı mucibe gösterilmemiş.

SANIK SITKI YIRCALI - Bütün bu işler muameledir. Bunları Ofis ve Teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğü yapar. Dosyasından bir tek evrak okumadığımı arzetmiştim. Orada Umum Müdürlüğün bu müracaat üzerine Toprak Ofisten gelen yazı esas alınarak karar verdiği yazılı. Kaldı ki, farzedelim 3-5 kişi birden müracaat etse, eğer benim tensibime kalmış ise bunlardan bir tanesini seçmek benim hakkım. Başka talip de yoktu. Başka talibi olmayan, aksi bir mütalâa ile önüme gelmemiş olan ve benden evvelki bütün mercilerin müsbet mütalâa verdiği bir mesele bana gelmiş, ben de muvafık diye bir beyanda bulunmuşum. Kaldı ki, bilirkişi raporunun 3.üncü kısmı dediğiniz kısmı zaten intakı hak kabilinden benim ismime ne kadar titizlik gösterildiği anlaşılıyor.

BAŞKAN - Bu üç fabrikanın tahsisinde ikisi için bir gerekçe gösterildiği halde birisinde hiç gösterilmemiş olması mânalı olmaz mı ?

SANIK SITKI YIRCALI - Bu Azmi Millî Şirketi hususî bir şirket değildir. Ofisin kendi şirketidir. Ofis esasen Azmi Millî Şirketinden uzun zamandan beri şikâyetçi idi. Fabrika iyi işlemiyordu. Aksaray'da idi yarım kalıyordu. Hatta biraz da o mintakanın buğday vaziyetini hesaba katarak ısrarda bulunmayı istedim. Bilirkişi raporunda bahsedilen fabrikalardan bir tanesi 150 tonluktur. Fabrikalardan bir tanesi Konya'da kuruldu, hususî teşebbüse verilmedi. Bunların hususî teşebbüse verilmesi protokolda tesbit edilmiş olmasına rağmen onu kendisi tesis etmek yoluna gitmiştir. Şimdi durumu arz edeyim; Azmi Millî Şirketi bu tesisi işletmemiştir. Bilâhare devretmiştir. Hususî Anonim Şirkette bu tesisi işletemediği için bu mucip bir sebep olarak gösterilebilir. Burada ise, bir protokol tesbit edilmiş ve bu tesisin hususî teşebbüse verilmesi arzu edilmiştir. Bu husus burada mucip sebep olarak gösterilmemiş olabilir. Benim kanaatim bundan ibarettir.

BAŞKAN - Raporu okumaya devam edin !

(Raporun okunmasına devam edildi).

BAŞKAN - Burada Hükümetin tasvibi olmadan deniyor.

SANIK SITKI YIRCALI - Böyle bir tasvip mevzu bahis değildir. Burada mevzu bahis olan tasvip Vekâletin tasvibidir. Protokolü hazırlayan hey'et benim tarafımdan kurulmuştur. Binaenaleyh burada tasvip mevzuu diye bir şey yoktur.

BAŞKAN - Bilirkişiden soruldu.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, protokolda Sıtkı Yırcalı bey 15 Şubat tarihinde Ofisten bir yazı alınması üzerine Vekâletinin ilgili şahıslarından mürekkep bir komisyon kuruyor. Bu komisyonda yetkili şahıslar da dahil. Bu şahıslar bilhassa tesbit edilecek şartlarla bu değirmenin devredilmesi ve Hükümetin bunu tasvip

etmesi şartını protokola dercediyorlar. Bilhassa Ticaret Vekâletinin Ofis yazmış olduğu yazıda aynen protokol esasları tekrarlanıyor. Hükümetin tasvibiyle bilhassa tesbit edilecek şekil ve şartlar dairesinde değirmenin hususî sektöre devredileceği anlaşılıyor, bu, protokolde var.

BAŞKAN - Bir de Sanık Şemsi Demirkan diyor ki; sermayeyi karşılamak için, haddi zatında kıymetsiz olan, metresi 3,5 lira olan -bunu bu şekilde Samet Ağaoğlu'na satmış- arsayı 110 liradan vermiş, bunu sermayeyi karşılamak için yaptık, 500 lira da desek hiç bir şey çıkmaz. Buna ne diyorsun ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, meseleyi arz edeyim. Şemsi Demirkan bey, biliyorsunuz 1955 senesinde Sıtkı Yırcalı beyin imzalamış olduğu tahsisle bu değirmeni almak hakkına sahip bulunuyor. Aradan bir sene geçtikten sonra 1956 senesinde Ofisle mukavele imzalanıyor. Aradan bir sene gibi bir müddet geçiyor. Niçin aradan bir sene gibi bir müddet geçti ? Tahsis alındıktan sonra niçin mukaveleyi derhal imzalamadınız deniyor. Değirmen işletmek riskli bir iştir. Ben şahsen bu işi üzerime alamam, diyor. Bu sırada Buğday Bankası kurulmakta idi. Buğday Bankası bunu işletebilir. Sen Ofisde mukavele imzala. Bundan sonra Buğday Bankasının iştiraki olan bir şirket vasıtasıyla biz bunu işletiriz. Bu teminat üzerine Şemsi Demirkan Toprak Mahsulleri Ofisile mukavele imzalamıştır ve değirmen de bu tarihte Simon firması tarafından Ankara'da tesis edilmeye başlanmıştır.

BAŞKAN - Dikmen'deki kendi arsasının bir miktarını Samet Ağaoğlu'na metre karesi 3,5 liradan verdiği halde, Şirkete bu 3,5 lira gibi pek değersiz arsayı 110 liradan vermiş, böylece faydalanmış diye iddia ediliyor. Kendisi de diyor ki, sermayemizi karşılamak için metre karesini 110 liradan gösterdim. Yoksa bana temin ettiği bir fayda olamaz. Hatta ben dedim ki, 500 bin lira gösterseydin olmaz mıydı ? Olmazdı dedi.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Meseleyi arz ediyordum efendim. Bunun üzerine Selâhattin Benli ve Şemsi Demirkan Kale Gıda Sanayii Limitet Şirketi isminde bir şirket kurmuşlar. Sermayesi 4 milyon lira ve bunun 2 milyon lirası Şemsi Demirkan tarafından; 2 milyon lirası da Selâhattin Benli tarafından kabul edilmiş. Fakat sermaye borçlarına mahsuben Şemsi Demirkan 500 bin lira, Selâhattin Benli ise 400 bin lira tediye etmiş vaziyetler. Bu parayı bu değirmenin, fabrikanın binasının kurulması için sarfediyorlar. Bu sırada Şemsi Demirkan beyin Dikmen'de 1968 ada ve 20 parselde kayıtlı bir arsası var. Bu arsayı metre karesi 110 lira bedelle satmış. Hakikatte defter kayıtlarına göre bu satışın yapılmasından evvel Selâhattin Benli 1,5 milyon, Şemsi Demirkan 1,5 milyon lirayı nakden ödemiş bulunuyorlar. Defter kayıtlarına göre. Bu suretle ikisi üç milyon lira ödemiş bulunuyorlar. 900 bin lira da arsa bedeli, demek ki, üç milyon dokuz yüz bin lira ödemiş bulunuyorlar.

Meselenin bir de aksi cephesi, yani gizli tarafı vardır. Bunu da arz edeceğim. Bu sırada arkadaşları Buğday Bankasını kurmuşlardır. Bankaya sermaye borçları var. Kale Gıda Sanayii Şirketine sermaye borçları var. Yüksek bedelle arsalarını değerlendirmek suretiyle sermayelerini ödemiş gibi gösteriyorlar. Fakat, hakikatte sermaye ödenmiş değildir. Sermaye diye koydukları 300.000, azami 500.000 lira değerindeki gayrimenkulleridir. Sermaye olarak bunları

koyduktan sonra hisselerini Buğday Bankasına devrediyorlar. Buğday Bankasına sermaye borcu mevcuttur. Bu hisse devredilmek suretiyle Buğday Bankasına olan borç, yani sermaye borcu ödenmiş bulunuyor. Bunu yapmakta iki gaye mevcuttur: Bir tanesi ortada fazla bir fiat farkı vardır. Bu durum karşısında vergiden içtinap edilmektedir.

İkincisi, Bankalar Kanununa muhalefet etmek. Bankalar Kanununa göre, sermayeyi nakden ödemesi lâzımdır. Kale Gıda Sanayii-ne 3 milyon lira vermesi icap ederken bilâhare gayri menkulünü satış şeklinde göstermek suretiyle Buğday Bankasına iştiraki sağlamış bulunmaktadır. Bu meblâğ da bu suretle Buğday Bankasının aktifine intikal etmektedir.

BAŞKAN - Şu halde Bankanın kârından da istifade edecektir.

BİLİRKiŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Şemsi Demirkan'ın defterlerindeki kayıtlara göre arsa satışı ve Tapu muameleleri tevsik edilmiştir. Fakat durum söylenmiş olan tarzdan farklıdır. Bu paranın bir kısmı arsa satıldıktan sonra 500 bin lirası Kale Gıda Sanayii Şirketine veriliyor. Halbuki, Buğday Bankasına verilecek hissenin nominal kıymeti 2 milyon 375 bin liradır. Fakat bunun 312 bin 500 lirası nakden tediye edilmiş vaziyettedir. Diğer kısmı da Kale şirketinden alınan hisselerle ödenmiş vaziyette 2,5 milyonluk hissesini Selâhattin Benli'ye satıyor ve 2,5 milyon tahsil ediliyor. 2,5 milyon lira fiili ödenmiş sermaye. Benli'den alınan para ve alınan 500 bin lira ile arsa nakde çevrilmiş oluyor.

BAŞKAN - Buna ne diyorsunuz ?

SANIK ŞEMSi DEMiRKAN - 1,5 milyon lira Şemsi Demirkan'dan nakden alınmış diyorlar.

BAŞKAN - 1,5 değil.

BİLİRKiŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - 2,965.000 alınmış görölüyor.

BAŞKAN - Selâhattin Benli'den ne kadar aldın ?

ŞEMSi DEMiRKAN - 1,5 milyona arsa satılmış idi.

BAŞKAN - Buğday Bankası ile alâkanızı keserken, siz bir şey almadınız mı ?

SANIK ŞEMSi DEMiRKAN - Bilirkişi 1,5 milyon lira aldığımı söylüyor. 1,5 milyon liranın makbuzu nerede ? Bu müessesese benden bir makbuz, vesika almamışlar mı ? Basit bir ahzu itâ gibi, makbuz yokmuş muş?

BAŞKAN - Selâhattin Benli'den hiç bir şey almadınız mı ?

SANIK ŞEMSi DEMiRKAN - 300.000 lira aldım. Ondan başka bir şey almadım.

BAŞKAN - Buğday Bankasındaki hisselerinizi ona devir etmişsiniz.

SANIK ŞEMSi DEMiRKAN - Çok sonra efendim. Buğday Bankasının Kale Gıda Sanayii-ne satılan arsa ile bir münasebeti yok.

BAŞKAN - Nasıl olmaz ? Oraya devrediyorsunuz, oraya girebiliyorsunuz. Oraya girerken de, onu alıyorsunuz. Bu suretle nakde çevirmiş olacaksınız, burasını söyleyin.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Benim Buğday Bankasından ayrıldığıım zaman hisselerin bedeli nominal kıymetler üzerine alınmıştır. Bu ayrı bir mevzudur. Kale Gıda Sanayii ile ilgi ve münasebeti yoktur.

BAŞKAN - Bilirkişi niçin böyle söylüyor ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Bilirkişi şahsî mütalâasını söylüyor, iştirak etmiyorum.

BAŞKAN - Bunlar nakde çevrilmiş oluyor.

(Okumaya devam edildi).

BAŞKAN - Burasına sanık Sıtkı Yırcalı cevap versin.

SANIK SITKI YIRCALI - Görülüyor ki, tahsisin yapıldığı ve mucibin çıktığı tarihten sonraki bir müracaattır.

BAŞKAN - Mucibi araştırma yaparak çıkarsaydınız.

SANIK SITKI YIRCALI - Araştırmayı Ofis yapar bize sadece bildirir. Ofis şahsiyeti hükmiyeti haiz bir müessesedir. İlan yapması lâzımdı, ne kadar kâr alması lâzımsa tesbit etmesi lâzımdı. Bunları yapar, şartları o tesbit eder. Aradaki mukavelede bütün bu şartların tesbit edilmiş olması lâzımdı. Tesbit edilmemişse bu mukaveleyi yapan memurların mes'ul olması icap eder. Kaldı ki 5/3/1955 de mucip imzalanmış, zannederim 27/5/1955 de Ofis'ten çıkmış. Bütün bunlardan sonra bir sene mukavele yapılmamış. Gizlilik nerede ? Ben de esasen 27 Kasım'da ayrılmışım. 3 ay bir müddet geçmiş. Benim her hangi bir hususi maksat takip ederek bu tahsisi yapmış olmam varit olsaydı derhal ortaya çıkar, derhal bunları önlemek imkanı bulunabilirdi.

Tahsis tekemmül ettirilmiş bir durumdadır. Burada bana atfedilecek bir kasti cürmi de yoktur.

BAŞKAN - Mucip çıktıktan sonra Umum Müdürlük, tekrar tetkik edin dermi ? Çünkü aynı idare devam ediyor. Bu işler neden çıktı ? Memlekette bir inkılâp oldu, her sahada yolsuzluklar olduğu meydana çıktı. Bu da tahkik sonunda meydana çıktı. Yoksa, Bakan ayrıldı; bu mucipte bir yolsuzluk var mı diye araştırılabilir mi ? Bunun başka bir misali var mı ?

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, 27 Kasım'da bendeniz Vekâletten ayrıldıktan sonra hakkımda tahkikat yapıldı. Bir sene tahkikat yapıldı. Radyo ile ilân edildi, bilenler varsa bildiklerini gelsinler söylesinler diye. Eğer benim usulsüz bir hareketim tahakkuk etmiş olsaydı, o müddet zarfında bu işi de re'sen ele alırlardı. Meseleyi arz edeyim, burada üçüncü şahsı ilzam etmiyen hukukî bir bağ kurulmamıştır. Mucibi yürütmek için hiç bir tazyik hukukî mesnet olamaz.

BAŞKAN - O zaman yapılan tahkikatın mevzuu muayyen değil mi idi ?

SANIK SITKI YIRCALI - Muayyendi.

BAŞKAN - Okumaya devam edin.

(Okumaya devam edildi, raporun altıncı no.sı okundu.)

BAŞKAN - Siz, Şemsi Demirkan, bundan 2 yıl evvel Değirmen getirtirmişsiniz. İhtiyacınız yok, neden tekrar müracaat ettiniz?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - 1951 senesinde mevaddı iptidaysini temin için un değirmeni getirmiş değilim. İrmik değirmeni getirdim. Bunda bir zuhul vardır.

BAŞKAN - İsviçreden getirtilen un değirmeni değil midir?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Makarna imalâtında, İrmik istihsalinde, mevaddı iptidayedeki kullanılmak üzere.

BAŞKAN - Siz dediniz ki, ben de başaramadım sattım. Bir fabrika kurmuşsunuz başaramamışsınız, ikinci bir un fabrikasını neye aldınız?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Memlekete hizmet etmek için efendim. Biz 30 senelik sanayi müessesesiyiz. Damla damla kurduk. Burada menfaat mevzubahis değildir.

BAŞKAN - Güzel ama, yürütemeyeceğiniz, işletemeyeceğiniz, başaramayacağınız şeyi niye aldınız? İddiaya göre hakikatta bunu işletmeyecek kârlı olduğu için satacakmışsınız?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Satmak için değil kâr etmek için böyle bir işe teşebbüs eden insan arsa alıp iki senede üzerine 8 katlı bina kurup makinalar içinde ömür çürütüp sonrada satar mı? Bunlar indî mütalâadır.

BAŞKAN - Tamamen monte edilmeden satılması az kâr getirir de.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Kat'iyen yok öyle şey.

BAŞKAN - Devam edin okuyun.

(Bilirkişi raporunun okunmasına devam edildi, sekizinci kısım okundu.)

BAŞKAN - Bilirkişi bir az evvel söyledi. Ben de söyledim. Raporda da böyle geçiyor. Aynı arsaya birine 3,5 liradan, diğerine de 110 liradan satıyorsunuz.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hesap mütehassısına arz etmiştim, maalesef oralarını sükûti geçmiş. Efendim, 3,5 liradan satılan arsanın mahiyeti şudur. Samet bey bana rica etti. Babam gibi ihtiyarladığım zaman şu sakin yerde bir iki odalık ev yaptırmak istiyorum. Bana buradan 1-2 metrelik yer sat. Ben burada hatıralarımı, roman filân yazmak istiyorum, diye aylarca bana ısrar etti. Ben bundan vazgeçmek istedim, benden istedi, belki bedava da verebilirdim. Fakat varlıklı bir insan idi. Utandım, nihayet kendisine 3,5 liradan verdim. Bu bir ölçü değildir.

BAŞKAN - 110 lira Dikmen'de biraz fazla değil mi?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Sebebi, bu arsa Konya, Koçhisar, Balgat yollarının kavşak noktasında ve asfalta 150 metre cephesi olan bir arsadır. Burada 20.000 tonluk bir silo yapacaktık. Ve bu 1,5 senede 10 kurusluk farkı fiatla arsanın bu fahiş bedelini ödeyecektik. Eshabı mucibe bu idi.

(Okumaya devam edildi.)

BAŞKAN - Şimdi 9 tane ek var, onları da okuyalım.

Ek I okundu.

(Ek 1 okundu) (T.M.O.Gnl.Md,nün Ekonomi ve Ticaret Vekâletine hitaben yazılmış 28/2/1955 tarihli mucipname okundu.)

BAŞKAN - Sonra sizin dilekçeniz var, okunmasına lâzum var mı?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Hayır efendim.

BAŞKAN - Ek 3 okundu (5/3/1955 tarihli mucipname)

(Ek 3 okundu)

BAŞKAN - Yani bunda bir gerekçe yok, başka talibi yok, fiat uygundur, ihtiyacı araştırılmıştır diye bir gerekçe yok.

SANIK SITKI YIRCALI - Uygun olmasa şartları ifade edirdi. Bendeniz bu yazıyı okudum. Müsteşarımın muvafık mütalâsile bana gelmiş. Bundan başka Ofis'in mucipnamenin çıkmasına esas olan yazısına ekli olarak bu talep üzerine Vekâlete yazılmış. Buna dayanılarak mucipname yazılmıştır. Azmi Milli Fabrikasının mucip sebebi de, esasen kendi malımız olduğu için, yıpranmış olmasıdır. İkisinin de hususi teşebbüse verilmesi lâzım gelirken bunun makinelerinin yıpranmasından dolayı verilmesinden ibarettir.

BAŞKAN - Güzel, amma başka talibi yok, hakiki ihtiyaç sahibidir diye böyle bir araştırmayı ve binnetice bir gerekçeyi ihtiva etmesi icabetmez mi?

SANIK SITKI YIRCALI - Onları Ofis gönderecekti.

BAŞKAN - Ofis bunları yapmazsa en büyük makam olan Vekâlet bunu çevirmez mi? Hiç gerekçe yok, araştırma yapılmamış, Vekâlete kadar gelmesinin manası bu; tetkik edecek. Vekâlet çevirebilir mi?

SANIK SITKI YIRCALI - Çevirebilir efendim.

BAŞKAN - Mucip çıkmasaydı araştırma yapılacaktı, hakiki ihtiyaç sahipleri araştırılacaktı.

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, bütün bu formalitelerin müstakil bir hüviyeti olan Ofis tarafından yapılması lâzımdı. Vekâlete yalnız tensipleri için gelir.

BAŞKAN - Sorgu bitti. Sorulacak veyahut okunması icap edecek vesikalar varsa okunsun ve sorulsun.

BAŞSAVCI - Sanık Sitki Yırcalı'dan bir sual sorulmasını rica ediyorum. Ticaret Vekâletince hazırlanan Prptokolde değirmenlerin Ticaret Vekâletine hükümetin tasdikine arzedeceği açıklanmıştır. Bu yazı da Toprak Mahsulleri Ofisine gönderilmiştir.

Bu yazılı emir geldikten sonra bu tahsis muamelesi müstakilen ve kendi arzularına göre Toprak Mahsulleri Ofisince yapılabilir mi?

BAŞKAN - Protokol de o kısmı bulup okuyalım.

SANIK SITKI YIRCALI - Suali iyi anlıyamadım efendim,

BAŞKAN - Prptokol'ün o kısmını okuyacağız.

(Protokol okundu)

BAŞKAN - Hükümetin tasvibi ile diyor.

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, komisyon benim tarafımdan kurulmuştur. Bu protokolün esaslarını bu heyet hazırlamıştır. Bu hususu da arz edeyim. Bu mukavele belki de Yüksek huzurunuzda gelecek, orada arz edeceğim. Oradaki "Hükümetten" maksat dahi Ticaret Vekâletinin ilgilendiriyor.

BAŞKAN - Yani ilgili Vekâleti.

SANIK SITKI YIRCALI - Geri kalanlardan hangilerininin umumi olarak vekâletten geçeceği karamameye bağlıdır. Bunlar ayrı hükümlere dahil.

BAŞKAN - Sorulacak veya okunması istenen bir şey var mı?

BAŞSAVCI - İki sualimiz var. Başka taliplerde olsa idi onlara da verilecekti diye ifade ettiler. Halbuki değirmenin tahsis işi usulüne göre ilân edilmemiştir. Şayet ilân edilmiş olsa idi memleketimiz bir buğday memleketi, bu bakımdan bir çok değirmen ihtiyacı bulunabilirdi. Bunlar da gerçek ihtiyaç sahipleri olabilirdi. Bir ilân yapılmamış olduğuna göre bunlar nasıl haber alabilirdi. Ankarada bir zat herhangi bir temas dolayısı ile haberdar olabilir. Amma kendileri müdafaalarında ve sorgularında söylediklerine göre nasıl haberdar ederler de vatandaşın haberi olabilir.

BAŞKAN - Siz Ofise ait diyorsunuz.

SANIK SITKI YIRCALI - Evet efendim, bir defa ofise ait, Savcılık bir usul mevcuttur diye söylüyorlar, ondan sonra buna niye riayet edilmedi, sualini soruyorlar? Böyle bir usul mevcut değildir.

BAŞKAN - İlân usulü mevcut değil mi?

SANIK SITKI YIRCALI - Mevcut değildir. Çünkü efendim bu bir fabrikanın satışı değildir. Arzetmek istedim, uygun bulmadınız, uzun buldunuz. Bu bir kredili anlaşmadır. Biz, başka devletlerle bu gibi tesisler yapmak için iki çeşit kredili anlaşma yaparız. Birincisi Devletle devlet arasındaki anlaşmalardır. İki devlet birbirine kredi açar. Bu anlaşmalar yapıldıktan sonra, bu anlaşmaları ilgililer pek yakından takip eder ve bu anlaşmalara dayanarak müracaat eder ve ilân edilmez. Bu satış değildir, çünkü müracaat

ederler. Meselâ bir Matbaa kurmak için veya bir mensucat sanayii kurmak için, o krediden istifade ederek müracaat eder. Devlet garantisi olduğu için, ilgili yabancı memleketle bizim devletimizi bizim yerli firmaya göre garanti eder ve ilgililere biz bunu tavsiye ederiz. Giderler, ilgili müesseselerle anlaşarak muayyen kredi müddeti içinde bunun tediyesini yapmak üzere memlekete ithâl ederler.

İkincisi; Yabancı bir hususi teşebbüsün bizim memleketimizde böyle tesisler için yapacağı garantilerdir. Bilhassa Şimâl memleketleri Hollanda, İngiltere gibi memleketler bu gibi hallerde Devletle karşılıklı bir anlaşmaya varmaz. Daima bir hususi teşebbüs tavzif eder. Bu gibi hallerde biz devlet olarak hususi bir teşebbüs tavzif ederken umumiyet itibarile bu İktisadi Devlet Teşekkülleri olur. Çünkü ancak Hükümetimiz İktisadi Devlet Teşekküllerinin bu şekildeki anlaşmasında döviz tediyeye garantisi verebilir. Böyle bir anlaşmada ilân edilmez.

BAŞKAN - Güzel ama, böyle 85 bin ton kapasiteli değirmenin memlekete ithâl edileceği ve hususi teşebbüse tahsis edileceğini müesseseler, firmalar nasıl bilecek?

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, takip ederler, bilirler. Meselâ bir İtalyan kredisi vardır, firmalar, ihtiyaçlarına göre müracaat ederler. Meselâ Et ve Balık Kurumu Soğuk hava tesisleri getirir; ihtiyacı olanlar kuruma müracaat ederler. Yoksa, hiç bir zaman ilân suretile bunların satışları veyahut bir kimseye tahsisi yapılmış değildir. Netekim Konya'daki bu fabrikayı ilân yapılmadan Toprak Mahsulleri Ofisi bir Anonim Şirkete aynı şartlarla, tıpkı bir müteahhit gibi komisyon almak suretiyle devretmiş bulunmaktadır.

BAŞSAVCI - Efendim, Sanık Şemsi Demirkan'dan bir soracağım. Kendisi bu değirmen meselesi mevzubahs olduğu zaman; kendisine göre tetkikat yaptırmış ve öğrenmiş ki, esasen kendisi de biliyor, bu değirmeni gösterilen maliyetten çok yüksek, 40-45 bin kadar yüksekmiş, müracaat etmiş Toprak Mahsulleri Ofisine, çok daha ucuza satıyorlar, siz neden bu kadar yükseğe mal ediyorsunuz ve bu hususta Toprak Mahsulleri Umum Müdürü kendisine bir açıklamada bulunmuş. Bu fiat mevzuu üzerine bir konuşma yapmağa imkân yoktur. Çünkü bu fiat doğrudan doğruya Zorlunun empoze ettiği bir fiattır, denmiş. Bu hususun kendisinden sorulmasını rica ediyorum.

BAŞKAN - Söyleyin.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Bahsettiği mektup mukaveleden sonra yazılmıştır. Her şey bitmiş olmuş. Zaten mektupta da aynen yazdım. Her şey olmuş bitmiş dedim.

BAŞSAVCI - Açıklasınlar efendim.

BAŞKAN - Mukaveleden sonra diyor.

(Şahit Sabri Babayigit'i çağırın) Sizde bilirkişi olarak şahidin ifadelerini takip edeceksiniz.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Bir hususu müsaade ederseniz arz etmek istiyorum. Efendim, hadise şu; Ofis talebi tesbit eder ve

bu talebi Ticaret Vekâletine bildirir. Ofisin kendi bünyesinde cereyan eden bu muamelede, bunları izah etmeye lüzum hissettim. Efendim hadise şöyle; Sıtkı Yırcalı beyin de buyurdıkları gibi Ofis tabii olduğu Ticaret Vekâletine bildirir. Bu ofisin kendi bünyesinde cereyan eden bir husustur. Ofis hakiki ihtiyaç sahibini bilmediği için Ticaret Vekâletine müracaat etmiştir. Bu değer men tahsis için Ticaret Vekâletine bir iş, biz hakiki ihtiyaç sahibini bilmiyoruz onun için Ticaret Vekâletine müracaat edilmiş.

BAŞKAN - Böyle söylüyor. Ofisin Ticaret Vekâletine müracaatı hakiki ihtiyaç sahibinin bilinmemesi dolayısı ile bunu bilecek merci orası diyor.

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, bizim protokolümüz okundu. Bize ancak tensip ve muvafakatımız alınmak için gelir. Yoksa başka husus için gelmemiştir. Bizim attilarımıza gelmeden ofisle ilgililer arasında olmuştur.

BAŞKAN - Tahsisi asıl kim yapacak?

SANIK SITKI YIRCALI - Tahsisin tensibini biz yapacağız. Onu bildirirler. Nitekim öyle olmuş, gelmiş bizde bunun verilmesi muafaktır demişiz.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, tahsis Ticaret Vekâletinin selâhiyeti dahilindedir. Ofis ancak bir teklifte bulunmuştur. Bu da kendisine sermayece bağlı bulunan Azmi Milli Türk Anonim Ortaklığı fabrikalarından birine tahsis durumudur. Diğer husus da yazılarında belirttikleri gibi, Vekâletin tensibine arz ediliyor. Başka hususi firmalara tahsisi arz olunur diye söylemek suretiyle doğrudan doğruya bunu Ticaret Vekâletinin selâhiyeti dahilinde görmüş ve bağlı bulunduğu Bakanlığa bildirmiştir.

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim doğru. Tahsisi biz yapıyoruz, fakat tensip ediyoruz.

BAŞKAN - Tahsis ve tensip ederken hakiki ihtiyaç göz önünde bulundurulmıyacak mı? Yoksa lâlettayin biri müracaat etse ona tahsis edermisiniz?

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, bu firmanın hüviyeti aleyhinde bulunmuş değilim. Onu da uygun bulmuşuz, tahsis etmişiz.

BAŞKAN - O tahsisi yaparken hakiki ihtiyaç biraz araştırılacaktı. Hakiki ihtiyaç sahibi midir, hakiki ihtiyaç sahibi firma var mı diye.

SANIK SITKI YIRCALI - Başkanım bu ihtiyaç olmaktan ziyade bir tesis olduğu için ve bunu yapabileceğine kanaat getirildiği için ve o anda başka bir talepte bulunmadığı için bu tahsisi yapmışımdır.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - (Rapordan Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü Feridun Üstün'ün ifadesi okundu.)

O zamanki Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü Feridun Üstün'ün ifadesi budur. O zamanki Umum Müdür muavini Şevket Los-tar beyin ifadesi de bu mealdedir.

Diğer bir hususu da arz edeyim. Dediler ki Şemsi Demirkan, bir dilekçe imzaladık ve gönderdik, kiminle gönderdiğimizi hatırlamıyorum. Ben Kemal Milaslı ile de temas ettim. Çünkü aynı dilekçede o şahsın imzası da var.

BAŞKAN - Kemal Milaslı gelir burda bunları söylesin.
Rapor itibarıyla, bilirkişi itibarıyla hususi malûmata taalluk eden karanlık kalmış bir nokta var mı?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, bir hususu daha arz edeyim: Sıtkı Yırcalı bey dediler ki, Simon firması ile mukavele benim Vekâletten ayrılmazdan sonra yapılmıştır. Halbuki Hükümet protokolu, Sıtkı Yırcalı Ticaret Vekili olmadan da...

BAŞKAN - Onun kıymeti yok. Başka birşey var mı?

SANIK SITKI YIRCALI MÜDAFİİ KEMAL YÖRÜKOĞLU - Efendim, diyorlar ki, ihtiyacı Vekâlet Makamı tesbit eder. Resmî sektörün de ihtiyacını Vekâlet takdir eder. Halbuki ihtiyaç ile Vekâletin tasarrufu arasında katıyken bir alakası ve münasebet yoktur. İhtiyaç doğrudan doğruya Ofise yapılır. Ancak tahsis Vekâletin tensibine arz edilir. İhtiyacın Vekâlete yapılmış olmasından kasıt nedir?

BAŞKAN - Soralım.. İhtiyaçları Ofis tesbit eder ve bu ihtiyacı Ofis Vekâlete bildirir, Vekâlet de tahsis yapar, deniyor.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, 6 milyon sterlinglik bir kredi temin edilmiştir. Bilahare bu miktar değişmiş 460 bin sterlinge inmiştir. Bu kredi teklifine göre, Simon firması, istenmiş olan siloların mevcut olmadığını yalnız 65 ve 85 tonluk un değirmenlerinin ve bir miktar da yem kırma makinalarını verebileceklerini söylemişler. Ofis durumu Ticaret Vekâletine arz ederek Ofis namına un değirmenine ihtiyaçları olmadığını bildirmişler. Ticaret Vekâleti bu durum karşısında bakiye kalan krediden istifade etmek için Simon firmasının teklif etmiş olduğu yem kırma makinasını iki un değirmeninin getirilmesini kabul ediyor. Ofisin bunlara ihtiyacı olmadığı için kendisi kullanmak niyetinde değil, Ticaret Vekâletine diyor ki, benim ihtiyacım yok. Hakikî ihtiyaç sahibini siz tesbit edebilirsiniz, bunu tesbit edip tahsis edin, diyor. Tahsis yapılacak fakat hakikî ihtiyaç sahibinin en müsait teklifi yapan şahsın bilinmesi lâzım, çünkü kredi çok müspet şartlarla temin edilmiş.

BAŞKAN - Şahit Sabri Babayiğit (Yok sesleri) Kemal Milaslı var sesleri) Biz şahitlerin listesini verdik. Kemal Milaslı şahit değil, malûmatım var diye gelmiş, Peki, Kemal Milaslı gelsin.

(Şahit Kemal Milaslı huzura alındı.)

BAŞKAN - Adınız?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Kemal Milaslı.

BAŞKAN - Babanızın adı?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Osman.

BAŞKAN - Doğum tarihiniz?

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - 1907.

BAŞKAN - Sanıkların tanıyor musunuz? Akrabalık, hısımlık gibi şahitliğe mani bir haliniz var mı?

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - Tanırım. Şahitliğe mani bir halim yok.

BAŞKAN - Yemin ettireceğim.

(Şahide yemin ettirildi.)

BAŞKAN - Bir değirmen tahsisi işinde yolsuzluk olmuş diye iddia ediliyor. Ne biliyorsanız söyleyin... Siz de beraber müracaat etmişsiniz.

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - Değirmen işinde benim çok eski tanıdığım bir arkadaş vardı.

BAŞKAN - Kim?

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - İmadettin Karaçam, beraber de oturduğumuz bir arkadaşdır. İngiltereden kredi temin edildiği ve bu işle meşgul olduğunu, bunun silolar ve değirmenler için alındığını söyledi ve bunların içinden bir değirmen 150 tonluk Ofis yaptıracaktı. İkincisi bir değirmenin 65 bin tonluk azmi millî.

BAŞKAN - Bizim davanın mevzuu 65 değil, 85 tonluk değirmen.

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - Bu değirmenin de hususî sektöre verileceğini söyledi ve bunu söyledikten sonra ben Şemsi beyi tanırım, bu mevzuu bildiği için, Şemsi bey böyle bir şey varmış, hususî sektöre 85 bin tonluk bir değirmen vereceklermiş ne dersin diye sordum. O da, gayet iyi bir iştir, bir şirket kuralım, yapalım dedi. Ertesi günü beraberce Sıtkı Yırcalı beye gittik. Vekâlete, söyledik.

BAŞKAN - İkiniz beraber yanına girdiniz mi?

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - Evet. Sıtkı bey böyle birşeyden haberi olmadığını, eğer böyle birşey varsa sizin ikinizi de tanırım, müracaat edin, şeyinize bakacağız, veririz dediler. Bunun üzerine ertesi günü veya birgün sonra iyice bilmiyorum. Müracaat ettik. Şemsi beyle bir istida ile.

BAŞKAN - İstidayı kime götürdünüz?

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - Vekâlete efendim.

BAŞKAN - Vekâlette muhtelif merciler vardır.

ŞAHİT KEMAL MİLİSLİ - Zannederim umumî evraka istida olarak verdik. Sonra ben çıktım, şeyi bana ağır geldi. İnşaatın da 1 milyon lirayı aşacağı anlaşıldı. Ben vazgeçtim. Benim bildiklerim bundan ibarettir. Bundan sonra Şemsi Bey değirmeni satmış,

işittiğim budur.

BAŞKAN - Sıtkı Yırcalı sizi tanır mı?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Ben terzisiyim, müşterimdir.

BAŞKAN - Şemsi Demirkan'ı?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Tanırım.

BAŞKAN - Dilekçeyi umumî evraka verdik tarzında, dilekçe ile müracaat ettik tarzında birşey dediniz mi?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Böyle birşey dediğimi hatırlamıyorum.

BAŞKAN - Bidayette şifahi müracaat olunca böyle söylenebilir. Vekâlete birçok dilekçeler gelir, geçer. Tekrar hatırlatmak kabilinden; dün geldik, görüştük, resmen dilekçe yazın diye emir verdiniz, şeklinde birşey dediniz mi?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Vallahi hatırlamıyorum. Görüştüğümüzü hatırlıyorum, istidadan evvel mi sonra mı birşey diyemeyeceğim. İstidadan evvel de, sonra da gitmiş olabiliriz.

BAŞKAN - Siz söyleyin sanık Şemsi Demirkan?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Biz Feridun beye, Toprak Mahsulleri Ofisi Müdürünün yanına İmadettin beye, uçümüzün gittiğimizi hatırlıyorum, başkasını hatırlamıyorum.

BAŞKAN - Vekile?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Vekile gittiğimizi hatırlamıyorum. İstida verdiğimiz hatırlıyorum. Fakat, beraber götürdüğümüzü hatırlıyamıyorum, unutmuşum.

BAŞKAN - Ek 38 deki şahit ifadesini okuyacağız. Ek 9 za kadar tasnif memurları numara koymuşlardır. Ek 38 ise Yüksek Soruşturma Kurulunun numarasıdır. (Ek 38 okundu.)

BAŞKAN - Müteakiben gidip Sıtkı Yırcalı'ya söylemişsiniz, buna ne diyorsunuz?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Evvel mi sonra mı hatırlamıyorum. Sıtkı Yırcalı'ya gidip söyledim, kendisini tanıyorum.

BAŞKAN - Asıl mesleğiniz nedir?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Terzilik.

BAŞKAN - Un değirmenini ne yapacaksınız?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Benim başka işlerim de vardı. Meselâ terzilikle alakası olmayan, madencilik yapıyor ve maden işletiyorum.

BAŞKAN - Okumaya devam edin.

(Okumaya devam edildi.)

BAŞKAN - Şemsi Demirkan, Bakın: ifadesinde ne diyor? Ziyaret ettik diyor.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN- Hatırlamıyorum efendim.

BAŞKAN - Liste verildiği halde şahitler getirilmemiş, yalnız Kemal Milaslı gelmiş, listede bulunmasına rağmen Umum Müdür Feridun Üstün ile Umum Müdür Muavini Şevki Dostlar gelmemiş. Başka sorulacak bir şey var mı?

BAŞSAVCI - Bunların getirilmesini biz de istiyoruz.

Şimdi şunun sorulmasını istiyoruz: Kemal Milaslı'nın ifadesine göre, Şemsi Demirkan bunu öğrendiği zaman Kemal Milaslı'ya gitmiş "Çok kârlı bir iş, hatta sermayesini birkaç senede amorti eder." demiş. Buna rağmen huzurunuzda madenzilikle de uğraştığını söyleyen bir şahit var, Sonradan bu kadar kâr getiren bir işten vazgeçerken, çekilirken acaba Şemsi Demirkan'la aralarında bir menfaat karşılaşması olmadı mı?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Hayır efendim. Sonunda teşekkür dahi etmedi.

BAŞKAN - Siz de bir kerre terzi olduğunuz halde başka başka işler yapabiliyorsunuz? O, size bu işin çok kârlı olduğunu bildirdiğine göre durup dururken hiçbir menfaatiniz olmadan, birşey konuşmadan, esbabı mucibesi olmadan çekilmeyi niye teklif ettiniz?

ŞAHİT KEMAL MİLASLI - Bey efendi, ben kendiliğimden vazgeçtim. Benim malî vaziyetim müsait olmadı. Başka işim vardı.

BAŞKAN - Şahitten sorulacak başka bir husus var mı? Yok, buyurun.

Gereği düşünüldü. Şahitlerin çağırılıp dinlenmelerine ve bu meyanda hâdise tarihinde Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü bulunan Feridun Üstün ile Muavini Şevket Dostlar'ın çağırılmalarına ve duruşmanın 22/11/1960 salı günü saat 13.30 za bırakılmasına oy birliğiyle karar verildi.

(KAPANMA SAATİ: 11.35)

USULSÜZ TAHSİS EDİLEN UN DEĞİRMENİ DAVASIİ K İ N C İ O T U R U M

(22/11/1960 Salı)

Açılma saati: 15.40

1-	Yüksek Adalet Divanı Başkanı	:	Salim Başol
2-	" " " Üyesi	:	Selman Yörük
3-	" " " "	:	Ferruh Adalı
4-	" " " "	:	Abdullah Üner
5-	" " " "	:	Hasan Gürsel
6-	" " " "	:	Nahit Saçlıoğlu
7-	" " " "	:	Adil Sanal
8-	" " " "	:	Ali Doğan Torun
9-	" " " "	:	Kemal Gökçen
1)	" " " Başsavcısı	:	Altay Ömer Egesel
2)	" " " " Yardımcısı	:	Fahrettin Öztürk
3)	" " " " "	:	Faruk Siret Değermen
4)	" " " " "	:	Salim Ertan
5)	" " " " "	:	Orhan Erdoğan
6)	" " " " "	:	Süleyman Taşar
7)	" " " " "	:	Niyazi Kırdar
8)	" " " " "	:	Necdet Darıcioğlu
9)	" " " " "	:	Servet Tüzün
10)	" " " " "	:	Turgut Lüleci
11)	" " " " "	:	Avni Yurtsever
12)	" " " " "	:	Ahmet Bayrak

Zabıt Kâtibi. : Necmi Ener

BAŞKAN - Sanıklar getirildiler, bağlı olmaları yerlerine alındılar. Müdafiler hazır, açık olarak duruşmaya devam edildi. Hey'ette değişiklik olduğundan eski zabıtlar okundu. Müdafilerin yoklamasını yapıyoruz: Sanık Sıtkı Yırcalı müdafii Sakıp Güran (Burada), Kemal Yürükoğlu (Burada), Sadık Arda (Yok). Sanık Şemsi Demirkan müdafii Nihat Toluoğlu (Burada). Şahit Kurban Karşı'yı çağırın ?

BAŞSAVCI - Sayın Başkanım, Bilirkişi de buradadır. Kendisine bazı sualler soracağım. Müsaade ederseniz yerine gelsin.

BAŞKAN - Bilirkişi de gelip yerine otursun.

(Bilirkişi Öztin Akgüç huzura alındı).

BAŞSAVCI - Müsaade ederseniz şahidin dinlenmesinden evvel bilirkişiden bazı suallerin sorulmasını istiyorum.

BAŞKAN - Evvelâ şahidi dinliyelim.

(Şahit Kurban Karşı huzura alındı).

BAŞKAN - Adınız ?

ŞAHİT - Kurban.

BAŞKAN - Soyadınız ?

ŞAHİT KURBAN - Karşı

BAŞKAN - Babanızın adı ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Mehmet.

BAŞKAN - Doğum tarihiniz ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - 1327.

BAŞKAN - Şimdiki vazifeniz ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Toprak Mahsulleri Ofisi Müşavir Avukatı.

BAŞKAN - Değirmenin tahsis edildiği tarihte ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Yine müşavir Avukat.

BAŞKAN - Sanıkları tanıyor musunuz, şهادete mâni bir haliniz var mı ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Hayır efendim.

BAŞKAN - Yemin ettireceğim.

(Yemin verildi).

BAŞKAN - 85 ton kapasiteli bir değirmeni sanık Sıtkı Yırcalı diğer sanığa tahsis etmiş. Halbuki daha uygun fiyat veren var mı, yok mu diye bir araştırma yapılması lâzım gelirmiş, bir. Sonra bu Şemsi Demirkan'ın bu değirmene ihtiyacı var mı, yok mu diye bir araştırma lâzım gelirmiş. Bu hususlarda usulsüzlük ve yolsuzluk yapılmış, sizin de şahit sıfatı ile bilgileriniz varmış, ne biliyorsanız söyleyin.

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Efendim, Simon Kredisinden 85 tonluk bir değirmen, 65 tonluk diğer bir değirmen ve 150 tonluk da üçüncü bir değirmen alınmıştır. Bu değirmenlerden bir tanesini Ofis kendisi kuracaktı. 85 tonluk olan değirmen sanıklardan Şemsi Demirkan'a devredilmiş, bir mukavele yapmışlar, bu mukavele hukuk usullerine uygun şekilde yazılmış mıdır ? yazılmamış mıdır, diye sordular. Tetkik ettim; hukuk usullerine tevfiikan yazılmış bir mukavele idi. Bunu bildirdim.

BAŞKAN - Peki, başka ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Üzerinden bir müddet zaman geçtikten sonra bu değirmenin Kale Gıda Sanayi Şirketine devri isteniyormuş. Bu devrin hukuka uygun olup olmadığını da benden sordular. Bu değirmen kredili ithalattan getirildiği için devrini caiz görmedim.

Fakat, her hangi bir tereddütü kalınmasın diye keyfiyeti bu işlerle meşgul olan Ticaret Vekâletinin Milli Korunma Dairesine rüşmen soruduk, 5-6 defa da tekit ettiğimiz halde cevap gelmedi. Hala da cevap gelmiş değildir. Durum bundan ibarettir, başka bir şey bilmiyorum.

BAŞKAN - Tahsiste yolsuzluk olduğu hakkında bir şey biliyor musunuz ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Tahsiste yolsuzluk olduğunu bilmiyorum, yalnız hariçten duyduğum bazı şeyler oluyordu. Meselâ, bu değirmen hiç başka değirmen işleten fabrikatör yokmuş gibi Şemsi Demirkan'a verilmiş deniyordu. Ben de bunu doğru bulmuyordum. Hatta keyfiyeti Milli Korunma Dairesine sormağa kalkmamızın sebeplerinden birisi daha fazla şayi olsun, bir yolsuzluk varsa önlensin idi. Nitekim Maliye Vekâletine yazımız üzerine, çünkü Milli Korunma Dairesi bazı hususları bizden soruyordu ve biz de bu sorular üzerine Maliye Vekâletinden malûmat istedik, bunun üzerine Maliye Vekâleti bize bir yazı yazdı. Dedi ki, bu kredili ithalattır, başkasına deymiş caiz değildir. Bundan anlıyoruz ki, bir hata vardır. Burada evvelâ bir yolsuzluk vardır, amma, hata mıdır, yolsuzluk mudur, ben şahsen bir şey söyleyemem.

BAŞKAN - Şahidin Yüksek Soruşturmada alınmış ifadesine göre soruldu:

Şöyle söylüyorsunuz: Tahsis hakkında bir fikrim yoktur. Ancak, bu tahsiste bir usulsüzlük olduğuna şahsen kaniim. Şemsi Demirkan bu muamelede açıkça himaye edildi. Bundan kastiniz nedir ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Efendim, açıkça himayeden kastim bu memlekette başka fabrikatörler de vardır, başkalarının da ihtiyacı vardır. Niçin bu bütün memlekete söylenmiyor da, yalnız Şemsi Demirkan'a söyleniyor ?

BAŞKAN - Bir tane 85 ton kapasiteli değirmen var, bu kime verilecek ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Efendim, bir değirmen bu memlekette eğer bir kimseye verilecekse en muhtaç olan ve en lâıyk olan aranıdır. Şemsi Demirkan'ın o zamanlar parti ile de alakası olduğu söyleniyordu. Bu bakımdan arkadaşlar arasında, gün gelecek bunun hesabı sorulacak diye söylemişimdir.

SANIK SITKI YIRCALI - Diyorlar ki, evvelâ usulsüz mü değil mi diye bana gösterdiler. Hukuk nizamına göre baktım ve uygun buldum diyor. Yani mukavele hazırlandığı zaman. Ondan sonra devir münasebetile bir usulsüzlük olup olmadığını anlamak için ve bu duygu ile Milli Korunmaya bildirdim dediler. Hangi tarihte acaba ?

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Bu işin tarihini pek hatırlamıyorum.

BAŞKAN - Takribî bir şeyler söyleyin.

ŞAHİT KURBAN KARŞI - Tahminen mukavelenin aktinden bir sene sonra olacak. Öyle hatırlıyorum.

BAŞKAN - Şahit Necmettin Önder. Getirilmiş mi? Tutuklu idi.

BAŞSAVCI - Hâdise mevzuu, değirmenin, İngiliz firmasından siparişi ile Şemsi Demirkan'a tahsisi arasında ne kadar bir müddet geçtiğini tetkikleri sırasında öğrenebildiler mi ? Ticaret Vekâletinde yapılan tahsisin maksada uygun bir şekilde yapılması için lüzumlu tahkikat ve tetkikatın yapılması mümkün mü idi ?

BAŞKAN - (Bilirkişiye hitaben) - Geçen oturumda buldunuz mu ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Evet efendim.

Sipariş 28 Şubat tarihinde yapılmış. Toprak Mahsulleri Ofisi Ticaret Vekâletinden aldığı direktif üzerine Simoñ firmasına bu siparişi yapmış, sonra siparişin yapıldığı hususu da aynı gün Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından Ticaret Vekâletine de bildirilmiş. Bu yazı Teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğüne havale edilmiş, tetkikat yapılmış, mucip hazırlanmış, Müsteşara arzedilmiş ve muvafaktır mütalâası Ticaret Vekâletinden çıkmıştır. Bütün bu muamele beş gün içinde olmuştur. 28 Şubat tarihinden 5 Mart'a kadar devam etmiştir.

BAŞSAVCI - Bendeniz bu hususun açıklanmasını rica ettim. Bu tahsis için başka şahıslar tarafından talep vaki olmuş mudur, bunlara yapılmış tahsis var mı ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Geçen duruşmada da arzettim, bu muamele beş gün içinde cereyan etmiştir. Şayi olmadığı için başka talep olmamıştır. Halbuki mesele basına eksettiği zaman İstanbul Değirmencilik Sanayi Şirketi talep yapmıştır.

BAŞSAVCI - Şemsi Demirkan'ın Ticaret Vekâletine vermiş olduğu dilekçe, niçin Toprak Mahsulleri Ofisine gönderilmiştir ? Bakanlık böyle bir hareketten ne gibi bir fayda temin etmemiştir ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, dilekçe tetkik edildiği zaman görülüyor ki, bu dilekçe Ticaret Vekâletinin Hususi Kalemine verilmiştir ve Hususi Kalem Müdürünün imzası ile devrin Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü Feridun Üstün beye gönderilmiştir. Bençe dilekçe makama verilmiştir, tahsisi yapan makam, Ticaret Vekâletidir. Bu bakımdan Ticaret Vekâletine verilmesi normaldir.

Toprak Mahsulleri Ofisine gönderilmesine gelince; Ticaret Vekâleti teklifin Toprak Mahsulleri Ofisinden gelmesini istemiştir.

BAŞSAVCI - Şemsi Demirkan'ın normal olarak bu dilekçeyi hangi makama vermesi lazım gelirdi ? Toprak Mahsulleri Ofisinin bu hâdisede tahsis yetkisi var mıdır, yok mudur ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, tahsis mercii Ticaret Vekâletidir. Toprak Mahsulleri Ofisinin tahsis selâhiyeti yoktur. Bu selâhiyet olmadığı için durum Ticaret Vekâletine bildirilmiş ve hususi sektöre devredilecek değirmenler hakkında Ticaret Vekâletinden mütalâa istenmiştir.

BAŞSAVCI - Toprak Mahsulleri Ofisi Ticaret Vekâletinin mürakabesine tabi midir ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Evet tâbi'dir. Gerçi kendisi 3460 sayılı kanuna tâbidir. Fakat Ticaret Vekâletinin mürakabesine de tâbidir. Hadisemizde de bütün direktifler Ticaret Vekâleti tarafından verilmiştir.

BAŞSAVCI - Kale Gıda Sanayii Ltd. Şirketinin defter kayıtlarına göre hadisemize mevzuu arsaların bu şirkete satılmış olduğu ve bedelinin tahsil edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Halbuki Şemsi Demirkan arsayı satmadığını, şirkete sermaye olarak vaz ettiğini iddia etmektedir. Şemsi Demirkan'ın bu muameleden sağladığı menfaat bakımından bu iki şekil arasında bir fark var mıdır? Yani arsaların satılmış olması ile şirkete sermaye olarak konulması arasında neticeye tesiri bakımından bir fark var mı?

Arsanın sermaye olarak vaz edilmesi bu hâdisede Ticaret Kanunu hükümleri muvacehesinde mümkün mü idi?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, satışlar sermaye olarak vaz edilen paranın tahsil edilmesinden doğan farkı, kar bakımından fark olarak, kanaatimce, 700.000 lira civarındadır. Eğer arsa satışı yapılmış olsaydı ki, Tapu kayıtlarında Kale Gıda Sanayi Şirketinde ki kayıtlarda bunun satış mahiyetinde olduğunu göstermektedir. Şemsi Demirkan'ın kazancı takriben 2,5 milyon lira civarındadır. O devirde arsa bedelinin vasatı olarak metrekaresi 12-15 lira civarındadır. Kendisinin bu arsanın metre karesini 110 liradan Kale Gıda Sanayi Şirketine sattığı gözükmektedir. Bu arsa satışı ile kendisi 2.960.000 lira sağlamıştır. Aradaki fark nakten tahsil edilmiştir. Eğer bu sermaye olarak vaz edilmiş olsaydı sonradan not alacaktı. Reis Bey fendi bu hususun tavihini istiyorum, bunun sermaye olarak vaz edebileceği kanaatinde değilim. Çünkü mukavelenameye göre nakden ödemesi lazım gelirdi. Keza kendisi Değirmeni şirkete devrediyor. Hissesinin % 98 ini Buğday Bankasına devretmek üzere Şirketten ayrıldığı Tapu kayıtlarında gözükmekte, Kale Gıda Şirketinin karar defterinde satış olarak gösterilmekte, Şemsi Demirkan'dan bunun mübayaa edileceği yazılı bulunmaktadır. Tapu kayıtları, defter kayıtları muvacehesinde bir satış vardır. Kendileri sermaye olarak vaz edilmiştir dediler, onun için hangisi doğru.

BAŞKAN - Sanık Şemsi Demirkan'dan soruldu: Defter kayıtları ve umumî kayıtlar sizin yaptığınız muamelenin hilâfına arsa sermayeyi karşılamak üzere konmamış; nakden satmışsınız.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Kendileri defterleri tetkik etmişler mi? Orada görülecektir ki, bir gün evvel sermaye vaz edilmiş, muhasebe defterinde ertesi günü satış muamelesi ikmal edilmiştir. Bu bir hesap hareketidir. Dolayısıyla bu şekilde muamele sermaye karşılığı olarak defterde tekemmül etmiştir. Kendilerinden istirham ediyorum, lütfen sorulsun, ben arsa bedeli olarak Selâhattin Benli'den hangi tarihte para almışım?

BAŞKAN - Siz kendiniz bilmiyor musunuz?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - 2,5 - 3 sene sonra.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, defter kayıtlarına göre 1957 senesinin Aralık ayında 2.964.000 lirayı Kale Gıda Sanayii'nden nakden almıştır.

Efendim, hâdiseyi izah ederken diyor ki, eğer bu para

sermaye olarak vaz edilmiş olsaydı Ticaret Kanununa göre Limited Şirketler statüsünde bunun gösterilmesi lazım gelirdi. Ticaret Kanunu hükmüne göre yaptığı defter kayıtları birbirini tutmuyor. Ben, hangisi doğrudur diyorum. Defter kayıtları mı doğrudur, Tapuya yaptığı müracaat mı doğrudur, yoksa kendisinin burada söyledikleri mi doğrudur ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Şirketin statüsü 4.000.000 liralık bir sermaye ile teşekkül ettiğini bildirir. Defter kayıtlarında, bu sermayenin gösterilmesi lazımdır. Eğer biz 4.000.000 liralık sermayeyi nakit olarak vermiş ve bu para şirketin kasasına girmişse nereye gitmiştir bu para ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Bu para verilmiştir. Ve kendileri arsanın mübayaasından 2.964.000 lira almıştır. Bakiye 900.000 lira ile inşaat yaptırılmıştır. Defter kayıtları böyle. Eğer bu doğru ise muhakeme ve neticeyi bunun üzerinden yapalım. Eğer bu kayıtlar doğru ise Şemsi Demirkan bey 1957 senesi Aralık ayında bu parayı nakden tahsil etmiştir. Bu şirketteki hissesinin % 98 ini Buğday Bankasına devretmiştir. 1.960.00 lira karşılığında. Kale Gıda Sanayi Limited Şirketinin 6 numaralı kararının sureti bendedir. 2.964.000 lirayı Buğday Bankasından 1957 senesinin 6 ıncı ayında almışlardır.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Efendim, Buğday Bankasına % 98 hissesini devretmiş diyor. % 98 hissem yoktur. Orada % 50 hissem vardır. Biz şirket olarak % 98 hisseyi Buğday Bankasına devrettik. % 2 hissemiz kaldı, o da şirketi devir etmek için. Yani şirketin % 100 hissesinin 50 hissesi ortağımın, 50 hissesi benimdir. Biz hisselerimizin % 49 unu devrediyoruz. İki ortağın hissesinin yekünü % 98 eder efendim.

BAŞKAN - Aradaki fark ne ? Böyle nakden satmakla sermaye olarak göstermek arasındaki fark ne ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Fark şu: Gayeye hizmet bakımından eğer sermaye olarak vaz etmiş olsa idi bu husus şunu ifade ederdi: Bir kerre Ticaret Kanununa göre sermaye olarak vaz edilmiş olsa idi Şemsi Demirkan'ın 300.000 lirası olacaktı. Arsanın bedeli 300 - 400 bin lira civarındadır. Muvazaalı alım satım yolunu tercih ederse 2.964.000 lira sermaye hissesine sahip olması sağlanıyordu. Bunlar Buğday Bankasına devir ediliyor. Buğday Bankasından nakden parasını almış mıdır ? Almışsa arsanın parası nakden tediye edilmiş olur.

BAŞKAN - Buğday Bankasından arsa bedelini aldınız mı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Buğday Bankasından arsa bedeli olarak bir tek lira almadım.

BAŞKAN - Hissenizi oraya yatırdınız ayrılırken hissenizi almadınız mı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Aksiyonlarımın bedelini, hissemi aldım.

BAŞKAN - Oraya fazla hisse yatınca ayrılırken de fazla hisse çekmiş olursunuz. Bu suretle, elinize fazla para geçmiş olur.

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN - Buğday Bankasından hisse almadım efendim.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Defter kayıtlarına göre kendi hissesinin % 98 ini satmış ve 1.908.000 lira Buğday Bankasından almıştır. O tarihte almış mıdır? Bunun sarih cevabını isterim bir.

İkincisi; alım, satım muamelelerinde araya bir arsa satışı sokmak suretiyle vergiden kaçmak istenmiştir. Çünkü Toprak Mahsul-leri Ofisi ile yapmış olduğu mukaveleden doğan hakkını Şemsi Demirkan, Selahattin Benli'ye devretse bir hakkın devri bahis mevzuudur. Bunun neticesinde vergiye tabi olacaktır ve Şemsi Demirkan satmışsa, ticarî kazançları değerlendirilecektir. Ticarî kazanç vergisine tabi olacaktır. Araya böyle bir şey sokulursa, vergiden istifade edecektir.

BAŞSAVCI - Ticaret Vekâletince Şemsi Demirkan'a tahsis edilen Un Fabrikasının mali portresi nedir ? Bundan ne gibi avantajları vardır ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, o gün de arz etmiştim; bu değirmenin Fob kıymeti 167.000 sterlingtir ve yapılan tevsilerle 170.000 e yükseldi. Buna navlun ve sigorta masrafları ilâve edilecek olursa 200.000 sterlinin üstüne çıkar. Bunun bir kısmının vadesi 4 Ağustos 1958 den evvel hulûl etmiştir. Bir kısmı da bu tarihten yani Develüasyon yapıldıktan sonra hulûl etmiştir. Portresi 5.000.000 lira civarındadır.

BAŞSAVCI - Bu tahsis yapılmadan önce protokolde kararlaştırıldığı gibi devir ve teslim şartlarına riayet edilmiş midir ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, dâva şu: o devirde, 1955 senesinde döviz buhranı en had safhada idi. Bu değirmen 7 sene kredi ile ve 14 taksitte ödenecekti. Böyle bir değirmen kurmanın kazanç imkânları da fazladır. Bu değirmen kurulduktan sonra Polatlı Un fabrikası kiralanmıştır, bir senede 1.000.000 liraya kiralayan firma da şenede 1.000.000 lira normal olarak kar ettiğine göre senelik kârı 2.000.000 liradır. Çünkü 170.000 ton buğdayı işliye- bilecek kapasitededir. Avantajı da budur. Beş paranın bile transferi- nin yapılamadığı bir devirde bu değirmen kredi ile alınmıştır.

Protokol; Protokolde deniliyor ki, bu değirmenler hususi sektöre devredilmesi için Ofise verilmiştir. Hususi sektöre devri için Ofis Ticaret Vekâletine bir yazı yazmıştır. Zamanın Ticaret Vekili Sıtkı Yırcalı, Ofise bir zarar gelmeden kârsız devredilsin demiştir. Ofis de aldığı fiatla değirmeni devretmiştir. Ofisin yaptığı masraflar, % 3 nisbetinde idarî masraflar bu fiyata ilâve edilmiştir.

SANIK SITKI YIRCALI - Bir sermaye muvmanından, bir sermaye hareketinden bahsettiler, Şemsi Demirkan'ın, bu hangi tarihte yapılmıştır ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - 1957 senesinde olmuştur.

BAŞKAN - Başka bir şey var mı ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN - Efendim, dediler ki, 1.950.000 lira aldı. Benim Buğday Bankasından ayrılma tarihim hangi tarihtir ?

BAŞKAN - Ne olacak ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN - Buğday Bankasından ben değirmi kurduktan üç sene sonra ayrıldım. Bu ayrılış sebebinin zatı âlinize arz etmek üzere o günkü Meclisi İdare Azası İlyas Seçkin'in dinlenmesini istiyorum.

(Kale Gıda Şirketinin 15/6/1957 tarih ve 6 numaralı kararı okundu).

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Kararda böyle dediğine göre 15/6/1957 tarihinde bu hisseler devredilmiş ve bu karardan anlaşıldığına göre de nakden bedeli alınmış olmak iktiza eder.

SANIK SITKI YIRCALI MÜDAFİİ AVUKAT KEMAL YÜRÜKOĞLU - Efendim ehli vukuf buyurdular ki, bu tahsis muamelesi 5 gün içinde yapıldı. Bu ifadede sanığın tahsis için geniş bir zamanı var da, kredi müddeti daha geniş de; sırf iş kaptı kaçıya getirilsin diye 5 gün içinde Şemsi Demirkan'a bu fabrika tahsis edildi mânası çıkıyor. Bu tahsis yapıldığı zaman kredi müddetinin bitmesine ne kadar zaman kalmıştı ?

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Kredinin kullanılması müddeti ile tahsisin yapılması arasında bir illiyet rabitası yoktur. İki de birbirinden farklı şeylerdir. Kredi kullanılabilir ve tahsis bilâhare devredilebilir. Kredinin kullanılması ile tahsisin yapılması bir birinden ayrı şeylerdir.

SANIK SITKI YIRCALI MÜDAFİİ KEMAL YÜRÜKOĞLU - İkinci soru: Diyorlar ki, Şemsi Demirkan'a şartlarla verildi. Acaba Şemsi Demirkan olmayıp da başka bir müracaat olsaydı daha ağır şartlarla mı verilirdi ?

BAŞKAN - Verilmesi lâzımdır.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Bu hususu Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü daha iyi bilir.

BAŞKAN - Başka bir istek ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN MÜDAFİİ NİHAT TOLLUOĞLU - Efendim, Bilirkişi, müvekkilimin Kale Gıda Sanayiinden ayrılırken iki küsur milyon lira almıştır, dediler. Bunu neye istinat ettiriyorlar ?

BAŞKAN - Defterlere.

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN MÜDAFİİ NİHAT TOLLUOĞLU - Bu kadar büyük bir meblâğ verilirse makbuz alınmaz mı ? beyefendi.

BAŞKAN - Şahit Necmettin Önder ?

(Şahit Necmettin Önder huzura alındı)

BAŞKAN - Adınız ?

ŞAHİT - Necmettin Öner

BAŞKAN - Babanızın adı ?

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Mustafa.

BAŞKAN - Kaç doğumlusunuz ?

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - 1913-1329.

BAŞKAN - Şimdi Yassıada'da mevkufsunuz.

ŞAHİT NECMETTİN ÖNER - Evet efendim.

BAŞKAN - Bu değirmenin tahsisi sırasındaki vazifeniz ?

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Ticaret Vekâleti Teşkilâtlandırma Umum Müdürü idim.

BAŞKAN - Sanıkları tanıyor musunuz ? Şahitliğe mâni bir haliniz var mı ?

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER- Şahitliğe mâni bir halim yoktur.

(Şahit Necmettin Önder'e yemin ettirildi).

BAŞKAN - Siz de bu işten sanıktınız, Soruşturma Kurulu hakkınızda men'i muhakemekararı vermiş. 85 ton kapasiteli bir değirmen Şemsi Demirkan ismindeki birine tahsis edilmiş. Daha başka biri var mı, ihtiyacı olan bir firma var mı diye bir araştırma yapılmadan bu tahsis yapılmış. Bunda bir yolsuzluk olduğu iddia edilmektedir. Sizin de tahkikat sırasında isminiz geçtiği için bilginize müracaat ediyoruz. Bildiklerinizi söyleyin.

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Efendim, bu mevzuda müracaat tahakkuk etmemiş ve aradan 5 sene geçtiği için kuvvetli bir iz kalmamıştır. Bu mesele üzerindeki olağanüstü durumu hatırlamıyorum. Çünkü normal muameleler sırasında cereyan etmiştir. Şurasını arz edeyim; o zaman bendeniz, bu dairenin umum müdürlüğünü yapmakta idim. Bu dairenin bir aslî vazifesi bir de Vekâletin Mürakabesine bağlı -3460 sayılı kanunla bağlı- teşekküllerle Millî Korunma Dairesi, Petrol Ofis, Et ve Balık Kurumu ve Toprak Mahsulleri gibi müesseselerin Vekâletle olan bazı muamelelerinin irtibatı vazifesini temin ederdi. Bu irtibatı temin ederken bir vasıta olmaktan ibaret fonksiyonu vardır. Aslî vazifesini takdir buyurursunuz reis bey. Bu mevzularda Daire zatülhareke değildir. Serbestisini ve yetkisini kullanarak her hangi bir idari tasarrufta bulunmaya mezun değildir. Binaenaleyh, burada ya müesseseden bir teklif vaki olması lâzım, veyahut Vekâlet makamından bir emir telâkki edilmiş olmak lâzım ki, Daire harekete geçebilsin. Soruşturmada bu mevzu vehleten karşıma çıktığı zaman da arzetmiştim. Bu Vekâlet makamının emri ile olabilir. Arz ettiğim gibi, zatülhareke değildir. İnsiyatifi bulunmaz. Bir müracaat varsa o makama arz edilir, makam da olur veya olmaz der. Bu mevzuda bir müracaat taaddüdü olmamıştır. Geçen celsedeki şeyi arz edeyim ki, - geçen celseyi gazetelerden okudum- Vekâlete alakalı zat müracaat etmiş.

BAŞKAN - Kemal Milâslı, Şemsi Demirkan'la beraber gitmişler, Vekille görüşmüşler. Vekil de "peki size tahsis ederim" demiş. Şimdi böyle bir ilan veya değirmenle meşgul olan firmaları her hangi bir şekilde haberdar etmek usulleri yok mu ?

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Muhterem Reis beyefendi, bu bir tahsis ve tevziye tâbi madde olmadığı için bunun bir ilâna ihtiyaç hissettireceğini zannetmiyorum. Fakat kesin olarak da arz edemiyorum. İcap edecekse bunu Toprak Mahsulleri Ofisinin yapması lâzımdı. Vekâlet'in bir başkası adına hareket ederek, bunu isteyen var mı diye bir ilan yapması teamülü kat'iyen mevcut değildir. Bendeniz eski bir memurum ve müstemirren 25 seneye yakın bir zaman bu Vekâlette çalıştım.

BAŞKAN - Şimdi her hangi bir Umum Müdürlüğü alâkadar eden vazife ise oradan sorulmadan müracaatçıya olur demiş, mucip çıkmış, olur demiş. Eğer Bakanlığına bağlı her hangi bir Umum Müdürlüğün-ki Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğü olabilir- oranın vazifesine dahilse, oradan geçmesi sorulması lâzımdı.

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Efendim, bu hususta teamül bendenin bildiğine göre, bu müesseselerin Umum Müdürleri tereddüt ettikleri veya prensibini halletmek mevkiinde oldukları zaman Vekâlet makamına bizzat müracaat ederler, mutabakat tesis ederler. Tahmin ederim ki, Toprak Mahsulleri Ofisinin o zamanki Umum Müdürü bu mevzuda Vekille görüşmüş olsun. *

BAŞKAN - Peki, o takdirde firmalar, bu değirmene ihtiyacı olan firmalar nasıl bilecek, değirmenin mevcudiyetinden nasıl haberdar olacaklar? Sıtkı Yırcalı şöyle söylemişti: takip ederler, muttali olurlar. Bu vaziyette nasıl muttali olacaklar ?

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Efendim, bu zamanlarda Vekâlet tarafından bu gibi maddeler; tahsis maddeleri, harcı âlem mallar gibi müstehlikin ihtiyacına arz edilen mevzulardan olmadığı için bunu alâkadarları takip edip müracaatlar yapmış olması düşünülebilir. Fakat bu Vekâlet'in ve Umum Müdürlüğün mevzuatında gazete ve suveri saire ile ilân edip hareket etmesi hakkında bir teamül hatırlamıyorum. Ümit edilir ki, bunu yapmak gerekirse Toprak Mahsulleri Ofisinin, İdare Hey'etinden karar almak üzere yapması gerekirdi.

BAŞKAN - O zaman şöyle hatıra geliyor, Demokrat Parti iktidarda, Şemsi Demirkan Demokrat Partinin İl Başkanlığını yapmıştır. Kemal Milâslı Demokrat Partili, birbirlerine duyururlar ve müracaat ederler gibi bir yol açılmış oluyor. Daha fazla ihtiyacı olana duyurmadan tahsis yapılmıştır.

ŞAHİT NECMETTİN ÖNER - Şekil bakımından böyle görünebilir. Fakat böyle miktarı büyük olduğu için belli değil, bu mevzuda meslek edinen, alâkası olan mahdut sayıda şahıs ilgilenebilirdi. Zaten yapılmış olsaydı hususi...

BAŞKAN - 4 ilâ 5 gün sonra İstanbul Değirmencilik Şirketinden bir müracaat olmuş. Halbuki o zaman tahsis yapılmışmış.

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Ondan bilgim yok Reis beyefendi.

BAŞKAN - Diyorum ki, ihtiyacı olan firma nasıl tesbit edilecek ? Şemsi Demirkan biraz evvel İsviçre'den bir irmik fabrikası getirmiş. Kazancını bu suretle temin ediyor. Bunu da bir başka firma alsın, o da ihtiyacını temin etsin, şeklinde düşünülebilir. İhtiyacı olan firmaların araştırılması gereklidir, demek istiyorum.

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Efendim, bunu bendeniz Vekil adına, o tasarrufu kullanacak zat namına söylemeye mezun değilim. Fakat burada, iyi niyet kullanılmış olduğu takdirde böyle bir takım şeyler var mıdır, yok mudur diye düşünülmeyebilir. İşaret buyurduğunuz gibi bu cihet de bir şekli diğer olarak söylenebilir. Vekil zannediyorum protokol gereğince tercihe ve dilediğine vermeye yetkilidir.

BAŞKAN - Keyfi de olmayacak. İhtiyaç sahibi de düşünülecek. Düşünülmediği takdirde keyfi hareket edilmiş olur.

Bu ifadeye karşı sanıkların bir diyeceği var mı ?

SANIK SITKI YIRCALI - Bu ifadeyi aynen kabul ediyorum. Bir noktayı acaba hatırlıyorlar mı ?

Bir dilekçe verilmiş ve Toprak Mahsulleri Ofisine gönderilmiş. Toprak Mahsulleri bize bir yazı yazmış. Bu yazıda birinin Azmi Millîye verilmesi, birinin de hususi teşebbüse tahsis edilmesi bildirilmiş. Toprak Mahsulleri Ofisinden böyle bir yazı yazılmış ve Teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğünden geçerek bize kadar gelmiş. Bu muamelede her hangi bir şekilde anormal bir vaziyet var mı ? Diğer normal muameleler de böyle mi cereyan eder ?

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Maruzatımın başında da arz etmiştim. Bu bir usul meselesidir. Toprak Ofisten bir müracaatın Vekalete intikal ettirilmesi ve bu muharrik sebebe dayanarak mucibinin tanzim edilip Vekil beyin tasvibine arz edilmiş olması normal bir muamelede cari olan usuldür. Ancak bazı prensip meselelerinde -bu mesele için arz etmiyorum- alâkalı Umum Müdür gelir, Vekil beyle konuşur, prensip mutabakatına varılır. Dairesine mucipnameyi hazırlayın, der.

BAŞSAVCI - Efendim, dosyada bir yazı var; Sabri Babayiğit o zaman müşavirmiş. Soruşturma Kuruluna yazılan yazıda deniyor ki, bu mucip, değirmene ait mucip Vekilin emrile Sabri Babayiğit tarafından hazırlanmıştır. Kendileri Teşkilâtlandırma Umum Müdürü olduğuna göre şahidin bu hususta bilgisi olması icap eder.

ŞAHİT NECMETTİN ÖNDER - Arz edeyim efendim, buna bir nebze maruzatımın başında da işaret etmiştim. Adaletin tecellisine hizmet etmek vazifemiz olduğuna göre Soruşturma sırasında hadisenin aydınlanmasına medar olur, düşüncesile bu hususa dair malûmat Sabri Babayiğit tarafından verilir, kendisi Kurulu benden daha iyi tenvir eder, demiştim. Zan ediyorum ki, muhterem iddia makamı bu noktayı işaret etmek istemişlerdir. O arkadaş hakikaten bir hususiyet taşır; kendisinden çıkan işleri başından alır, götürür yazdırır, parafımızı alır işi takip eder, Müsteşar'dan ve Vekilden geçecekse onların da imzalarını aldıktan sonra işleri halleden bir arkadaşdır. Onun bu safahatı daha fazla aydınlatacağını bildiğim için soruşturma esnasında bu noktaya işaret etmiştim efendim.

BAŞKAN - Şahit Edip Zeren !

(Şahit Edip Zeren huzura alındı).

BAŞKAN - Adınız ?

ŞAHİT - Edip Zeren.

BAŞKAN - Babanızın adı ?

ŞAHİT EDİP ZEREN - Mustafa.

BAŞKAN - Doğum tarihiniz ?

ŞAHİT EDİP ZEREN - 1340.

BAŞKAN - Şimdiki vazifeniz ?

ŞAHİT EDİP ZEREN - Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğü
Müşavir Avuktayım.

BAŞKAN - O zamanki yani bu tahsisin yapıldığı sıradaki
vazifeniz ?

ŞAHİT EDİP ZEREN - Aynı idi.

BAŞKAN - Sanıkları tanıyor musunuz, şahitliğe mâni bir
haliniz var mı ?

ŞAHİT EDİP ZEREN - Yok.

BAŞKAN - Yemin ettireceğim.

(Şahide yemin ettirildi).

BAŞKAN - 85 ton kapasiteli değirmenin Şemsi Demirkan'a
tahsisinde yolsuzluklar olmuş. Sizin de şahit sıfatıyla bilginiz
varmış. Ne biliyorsanız söyleyin.

ŞAHİT EDİP ZEREN - Efendim, bu hâdisenin bir tahsis bir de
Şemsi Demirkan tarafından Selâhattin Benli'ye devir safhası var.
Etraflıca izah edebilmem için, bu safhalar arasında bir takdim tehir
yapmama müsaade buyrulmasını istirham ederim. İngiltere'de Simon
firmasından 6.000.000 liralık...

BAŞKAN - Değirmenler geldi. 65 ton kapasiteli değirmeni
bırakın. 85 tonluğunu anlatın.

ŞAHİT EDİP ZEREN - Efendim, 85 ton kapasiteli Değirmen
Şemsi Demirkan'a tahsis edildikten sonra Şemsi Demirkan bu mukavele-
nin sarahat hilâfına Selâhattin Benli'ye -kendisi Buğday Bankası
hissedarlarından- devretmiştir. Bu devir için bizden muvafakat
istihsaline çalışmış, fakat bizden gerekli muvafakatı alamamıştır.
Muvafakat istihsali hususunda müteaddit ısrarları muvacehesinde biz
Hukuk Müşavirliği olarak keyfiyeti Millî Korunma Dairesi Reisliğine
aks ettirmek mecburiyetinde kalmışsızdır ki, bunun üzerine Maliye
Vekâletinden bir gizli yazı aldık. Bu gizli yazıda, Şemsi Demirkan
tarafından Selâhattin Benli'ye devri istenilen 85 tonluk değirmenin
kredili ithalât yolu ile yurda ithal edildiği göz önüne alınarak
tahsisinin yapılmasının mümkün olamayacağı, ne yolda ve nasıl tah-
sisinin yapılmış olduğu sorulmakta idi. Bu suretle tetkik ettiğim
dosyalar dolayısıyla hâdisenin birinci safhasına, yani tahsis safha-

sına muttali oldum. 85 tonluk Un Değirmeni Ticaret Vekâletinin emrile Şemsi Demirkan namındaki şahsa tahsis edilmiştir. Bunu dosya üzerinde yapmış olduğum tetkikattan öğrendim. Şemsi Demirkan bunu bilahare Selâhattin Benli ile beraber Değirmen henüz İngiltere'den gelmeden evvel muvazaa yolu ile kurmuş bulunduğu, Kale Gıda Sanayi Ltd.Şirketine devretmiştir. Ve bu devirden dolayı da Tapu kaydı üzerinde Şemsi Demirkan namına 1.000.000 lirayı müteceviz bir meblağla ipotek tesis edilmiş. Benim bildiğim budur.

BAŞKAN - Bildiğiniz bir yolsuzluk var mı, ne olmuş ? Tahsis eder, dediğiniz, işaret ettiğiniz devirde bir yolsuzluk var mı, böyle olması lazımken şu şekilde olmuş, bunda bir yolsuzluk var mı ?

ŞAHİT EDİP ZEREN - Benim bildiğim bu, hâdise hakkında.

BAŞKAN - Selâhattin Benli'ye devri yolsuz mu ?

ŞAHİT EDİP ZEREN - Bir başkasına devri mukaveleye aykırıdır. Ticaret Vekâletinin muvafakati olmasa devredilemez.

BAŞKAN - (Sanık Şemsi Demirkan'a hitaben:) Ne diyorsunuz?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Ben Selâhattin Benli'ye değirmeni satmadım. Selâhattin Benli ile yarı yarıya ortaklık yaptım. Mukavele Şemsi Demirkan'ın, Şemsi Demirkan başkası ile ortak olamaz mı ?

BAŞKAN - Yarısına ortak etmişsiniz.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - % 50 hisse benim, yarı yarıya ortak olduk. Bu mukavelede böyle bir şey yok, malî ilişkisini kesinceye kadar denmektedir. Bundan kasıt şudur: Ben müracaat ettim resmen dedim ki, bunun bedelini tamamen ödiyelim, malî ilişkimizi keselim. O zaman, bir sterling 780 kuruştur. Bana devaliasyon olur sterling fiyatları yükselir. O zaman biz zarar ederiz, malî ilişkisini kesemeyiz. Sterling yükseliş. Bugünkünden fazla fiyatla ödenir zarar edilir, dediler. Biz de malî ilişkimiz kesilmesi için garanti olmak üzere Toprak Mahsulleri Ofisine 6.000.000 liralık bir Banka teminat mektubu verdik.

BAŞKAN - Şahit Faik Ozansoy ?

(Şahit Munis Faik Ozansoy huzura alındı).

BAŞKAN - Adınız ?

ŞAHİT - Munis Faik Ozansoy.

BAŞKAN - Babanızın adı ?

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Faik Âli.

BAŞKAN - Doğum tarihiniz ?

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY → 1327.

BAŞKAN - Halen Yassıada'da mevkuft musunuz ?

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Şimdi serbestim. Ada'da mevkuf olarak bulunmadım. O zaman nezarete idim.

BAŞKAN - Burada öyle yazıyor. 85 ton kapasiteli Un değirmeninin tahsisi yapıldığı zaman, hangi vazifede bulunuyordunuz ?

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Ticaret Vekâleti Müsteşarı idim.

BAŞKAN - Şimdiki vazifeniz ?

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Eski Riyaseticumhur Umumî Kâti-biyim.

BAŞKAN - Sanıkları tanıyor musunuz ? Şahitliğe mâni bir haliniz var mı ?

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - O zamanki Vekilim olarak Sıtkı Yırcalı'yı tanıyorum. Şemsi Demirkan'ı tanımıyorum.

BAŞKAN - Yemin ettireceğim.

(Şahit Munis Faik Ozansoy'a yemin ettirildi).

BAŞKAN - 85 Ton kapasiteli Un değirmeninin sanık Şemsi Demirkan'a tahsisinde yolsuzluk yapılmış. Siz de o zaman Ticaret Vekâleti Müsteşarısınız. Sizin hakkınızda soruşturma yapılmış, fakat kusurlu hareketiniz olmadığı için Necmettin Önder'le birlikte men'i muhakeme kararı alınmış. Ne biliyorsanız söyleyin.

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Efendim, malûmu âliniz Toprak Mahsulleri Ofisi bir iktisadî Devlet teşekkülüdür ve İdare Meclisi-nin idaresi altında çalışır. Fakat bazı hususlardaki muameleyi Ofis Kanunu mucibince Vekilin tasvibine arzeder. Değirmen tahsisi aynı zamanda bir Dış Ticaret mevzuu ve kredi tahsisi olması itibariyle Ticaret Vekâleti selâhiyetleri dahilindedir.

Hatırladığıma göre 1954 senesinin sonlarında İngiltere'den..

BAŞKAN - Değirmenler geldi, 85 ton kapasiteli değirmenin tahsisinden bahsedin.

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Muamelenin benimle irtibatı, Teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğü - ki Toprak Mahsulleri Ofisi işleri-nin Vekâlette tedvir edildiği irtibat dairesidir- Toprak Mahsulleri Ofisinin bir mucip müzekkeresi ile bana gelmiş bulunuyor. Bu mucip müzekkereyi, diğer dairelerin tekliflerinde olduğu gibi, daire Reisi-nin teklifine uyarak, keyfiyeti asıl selâhiyetli olan Bakanın takdi-rine arz etmiş bulunuyorum. Bakanın "Olur" demesile muamele tekemmül ediyor. Müracaatın ne şekilde yapıldığı hakkında hiç bir bilğim yok. Yalnız mucipnamede Şemsi Demirkan ismi de yoktu. Şemsi Demirkan isminde bir şahsı tanımıyorum. Yayla Makarna Fabrikasına Toprak Mah-sulleri Ofisinin getirdiği iki değirmenden birisinin tahsisi için mucipname idi, benim önüme gelen tezkerede şahıs ismi mevcut değil-di. Bu şahsı tanımıyorum. Bu değirmenin, 85 tonluk değirmenin hususi sektöre devredilmesi kararlaştırılmış olduğu için bunun Yayla Makarna Fabrikasına devrinin muvafık olacağı makama arz edilmiştir. Benim muamele hakkındaki bilğim bundan ibarettir. Müracaatın ne şekilde yapılmış olduğunu bilmiyorum. Nitekim Soruşturma zamanında bana gös-terilen dilekçe de Müsteşarlıktan geçmiş değildir.

BAŞKAN - Şimdi evvelâ gelmişler, hususi bir şekilde görüşmüşlerveya dilekçe ile beraber gelmişler, sanık Şemsi Demirkan ve yanında Kemal Milâslı varmış, vekille görüşmüşler Vekil de evet demiş. Şimdi gerekirdi ki daha uygun fiyat veren firma var mı, daha fazla ihtiyacı olan firma var mı, bunlar araştırılsın. Bu hususta araştırma yapılması için usul yok mu ?

ŞAHİT MUNİS FAİK ÖZANSOY - Müracaatın ne şekilde yapılacağı hususunda buyurduğunuz malumatı bilmiyorum. Vekâletten kredili bir tahsisin ilan edileceği yahut bir çok şahıslar arasından verileceği diye kanuni bir şey yoktur. Vekâletin takdirine bağlı bir husustur.

BAŞKAN - Vekil ne bilecek? Nasıl muttali olacak? İhtiyaç sahibi firmaları nasıl bilecek ?

ŞAHİT MUNİS FAİK ÖZANSOY - Ofis ve Teknik dairesi olan Teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğünün yapacağı tetkikat neticesine istinat edecek.

BAŞKAN - Hiç bir tetkikat yapılmamış.

ŞAHİT MUNİS FAİK ÖZANSOY - Tahsis yapılacak olan şahsın bu işle ülfeti olup olmadığı noktasına bakacak.

BAŞKAN - Ülfeti var, 20.000.000 u da var, birinin ülfeti var, daha yetiyecek, servet peyda edecek. 20.000.000 , 50.000.000 sahibine mi teslim edilmelidir ? İhtiyaç sahibi firmaların tesbiti hususunda bir usul yok mudur ? Vekile yanaşırlar, 50.000.000 u var, 100.000.000 u var, ihtiyacı olan firmalara duyurmadan bu tahsisi yaptırabilir. İhtiyacı olan firma nasıl tesbit edilecek diyorum ?

ŞAHİT MUNİS FAİK ÖZANSOY - Bu noktada fazla bir şey arz edecek durumda değilim. Muhtelif müracaatlar bulunduğu takdirde bunların içinden en uygun görülen tercih edilir. Zannediyorum ki Umum Müdürlükçe bu muamele yapılır.

BAŞKAN - Muttali olurlarsa. Fabrikanın geldiğini ve tahsise âmade olduğunu firmalar nasıl bilecekler ? Sıtkı Yırcalı takip ederler dedi. Nasıl takip edecekler ?

ŞAHİT MUNİS FAİK ÖZANSOY - Efendim, zaten tahsis evvelâ Toprak Mahsulleri Ofisine yapılmıştır.

BAŞKAN - Biri hususi sektöre ayrılmıştır.

ŞAHİT MUNİS FAİK ÖZANSOY - Sonra Ofis iki değirmene ihtiyacı olmadığını, birinin hususi sektöre devrinin uygun olacağını ifade etmiştir.

BAŞKAN - Hususi sektörde ihtiyacı olan firmanın seçilmesi, tesbiti nasıl olacak ? Müracaatçıların ikisi de Demokrat Parti mensubu imiş. Gelmişler, Vekile müracaat etmişler, olur demiş bitmiş.

ŞAHİT MUNİS FAİK ÖZANSOY - Şahıslar hakkında arz ettim, bilgim yoktur.

BAŞSAVCI - Kendileri Ticaret Vekâletinin Müsteşarı idiler. İfadelerinden anlıyoruz ki , mucibi muvafıktır, mütalâası ile Vekile arzeden kendisidir. Muvafık mütalâasında bulunmak için her hangi bir araştırmamanın, bir tetkikin yapılması lâzımdır. Böyle bir araştırmaya lüzum görmemeleri belki Umum Müdüre olan itimatları neticesidir. Ama, kendileri o zaman Ticaret Vekâletinin Müsteşarı bulduklarına göre bu değirmen hakkında bir bilgileri olmak lâzımdır.

Bu husustaki mucibi kendileri takdim ettiğine göre; böyle bir değirmen tahsisi yapılıyor, bunun için ilân yapalım, gazetelerde neşriyat yapalım diye Vekil ile bir konuşma yapmışlar mıdır ?

Bu noktayı öğrenmek istiyorum.

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Efendim, mucipnameyi bizzat Vekile takdim etmiş değilim. Ticaret Vekilleri sekiz dokuz Umum Müdürlükten gelen mucipnameler ve diğer yazılar meyanında Teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğünün ve bu işle meşgul teknik daire olması itibariyle bu tetkikatı yaparken, adı da bir makarna fabrikası olması itibarile bu tahsisi kullanabilecek durumda iş mevzuuna sahip bir fabrika olması itibarile, Umum Müdürlüğün uygun talebine ittiba etmiş olacağımı kabul ediyorum. Bu arada...

BAŞKAN - Hiç bir aydınlatıcı bilgi vermediniz ?

ŞAHİT FAİK OZANSOY - Müsteşarlık makamı tetkik yapacak makam değildir.

BAŞKAN - Şöyle bir durum var. Yazı, Umum Müdürlükten geçiyor size geliyor, yani 5/3/1955 te geliyor. 7/3/1955 te Vekâlet muvafıktır diyor. Yani iki gün sonra. Bundan bir buçuk ay sonra da değirmencilik Ticaret ve Sanayi Türk Anonim Şirketi tarafından hususi sektöre devredilecek değirmenler hakkında bilgi istenmiş. Demek ki, böyle İstanbul'da Değirmencilik Ticaret ve Sanayi Şirket diye bir firma var. Hiç olmazsa oraya değirmen ihtiyacı olan firmalar var mıdır , yok mudur diye duyurulsa ? Bu araştırma yapılabilir ve ihtiyaç sahibi firma meydana çıkardı.

ŞAHİT MUNİS FAİK OZANSOY - Bu müracaattan malûmatıyok. Fakat, arz ettiğim gibi böyle bir tetkikatı yapmak Müsteşarlığın vazifesi değildir.

BAŞKAN - Sanıkların bu ifadeye bir diyeceği var mı ? Yok.. Şahit Feridun Üstün'ü çağırın.

(Şahit Feridun Üstün salona alındı).

BAŞKAN - Adınız ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Feridun Üstün efendim.

BAŞKAN - Babanızın adı ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Mustafa.

BAŞKAN - Doğum tarihiniz ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - 1916.

BAŞKAN - Şimdiki vazifeniz ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Ticaret Vekâletinde Vekâlet Müşaviri-
yim.

BAŞKAN - Hâdisenin olduğu tarihteki vazifeniz ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü
idim.

BAŞKAN - Sanıkları tanıyor musunuz, şahitliğe mâni bir
haliniz var mı?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Tanıyorum, şahitliğe mâni bir halim
yok.

BAŞKAN - Yemin ettireceğim.

(Şahit Feridun Üstün'e yemin ettirildi).

BAŞKAN - Ofiş kredili değirmen getirmiş. Bunlardan 65 ton
kapasiteli değirmen dâva mevzuu dışında, 85 ton kapasiteli değirmen,
Şemsi Demirkan'a tahsis edilmiş. Tahsiste yolsuzluk yapılmış. Meselâ
daha uygun fiyat veren var mı, yok mu diye araştırılacakmış. Daha
ihtiyacı olan bir firma var mı, yok mu diye araştırma yapılacakmış.
Bunlar yapılmamış. Sanık Şemsi Demirkan ile terzi Kemal Milâslı, vekil-
li görmüşler. Ya evvelâ görüp sonra dilekçeyi vermişler, veya
dilekçe ile beraber görmüşler ve Vekil olur demiş. Ondan sonra
tahsis yapılmış. Bu mesele hakkında sizin de şahit sıfatıyla bilgi-
leriniz varmış. Hassaten Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürü oldu-
ğunuz için bilgileriniz varmış.

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Efendim, hassaten bu mevzuda belir-
tilmesi icap eden bir kaç noktayı münhasıran arz etmek isterim.
Evvel emirde alınan değirmenler hususi sektöre tahsis maksadile
alınmamıştır. Hususi sektöre tahsis edileceği İktisat ve Ticaret
Vekâletinin tahriri bir emir ile anlaşılmıştır. Yine Ofis Umum
Müdürlüğü olarak Değirmen tahsisini kendi vazifemiz ve hassaten
yetkimiz dışında gördüğümüz için Ticaret Bakanlığında şu Değirmenin
siparişi verilmeden evvel bu tahsisin İktisat ve Ticaret Vekili
tarafından yapılacağı takdiri de istenilecektir.

Bu husus tahriren Ofis Umum Müdürlüğüne bildirildiğine
göre bu, mevzuumuz dışında kalan, Değirmenin siparişine geçilmiştir.
Bu meyanda sipariş bir takım teknik safhaları arz ettiğinden, hatırladığıma göre, bir gün Şemsi Demirkan ve kendisini Kemal Milâslı
diye takdim eden bir zat beni makamımda ziyaret ettiler. Elllerinde
bir dilekçe de vardı. Bu dilekçenin Ticaret Vekâletinden Ofise hava-
le edilmiş olduğunu hatırlıyorum. Kendileriyle görüşüm. Hakikaten
böyle hususi sektöre tahsis edilmiş bir değirmenin mevcut olduğunu
belirttim. Ancak biz Ofis olarak böyle bir tahsisi yapamayacağımızı,
tahsis keyfiyetinin tamamen Ticaret Vekâletine ait olduğunu ve bu
sebeple kendilerinin Vekâletle temas etmeleri lüzumunu da belirttim.
Onlar da, esasen biz Vekil beyle görüştük ve bu dilekçemiz de oradan
size havale edilmiştir, dediler. Bunun üzerine biz meseleyi tetkik
eder icap ederse Vekille görüşürüz, hâli hazırda Ofis tarafından
Değirmen tahsisi yapılamaz diye söyledim. Zamanın Ticaret Vekili
Sıtkı Yırcalı ile bir görüşme yaptım ve bu dilekçenin Ofise havale
edilmesinin doğru olmadığını, daha bidayette değirmen siparişi

yapılmadan ve Değirmen ithal edilmeden tahsis işini Vekâletin tekabül ettiğini esasen döviz tahsisi işi olduğu için Ofisin selâhiyeti dışında kaldığını söyliyerek Vekâlete resmen yazı yazacağımı bildirdim. Tahsis işinin Vekâlet bünyesi içinde yapılması hususunu kendisine hatırlattım. Tahmin ediyorum ki Yüksek hey'etinizdeki dosyalar da mevcut tezkereler bu ciheti teyit edecektir. Bu yazdığımız tezkereler de; bu değirmenlerin tahsisinde bilhassa kredili olduklarını cazip tarafı bulunduğunu ve ayrıca döviz tahsisi mahiyetinde olduğu için ayrı bir hususiyet de gösterdiğini belirterek bize yapılmış olan müracaatın tarafımızdan kabulüne imkân olmayıp, evvelce kendilerinin de kabul ettiği gibi Ticaret Vekâletince tahsis keyfiyetinin yapılmasını istedik ve bir müddet sonra Vekâletin bünyesi içinde bulunan Umum Müdürlüklerden teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğünün Vekâlet makamına yaptığı bir teklif üzerine ki, bu teklif öyle zannediyorum ve hatırlıyorum ki, Müsteşarlık makamından geçmiştir. Zamanın Vekili Sıtkı Yırcalı tarafından mucip ve onaylamak suretile tahsis muamelesi tekemmül ettirilmiş ve Ofise bir tezkere ile bu mucipname gönderilerek tahsis işinin yapılması istenilmiştir. Bundan sonraki muamele Şemsi Demirkan'a değirmenin verilmesi ve tatbikat mukavelesinin Şemsi Demirkan'la Ofis arasında yapılmasıdır ve bu mukavele yapılmıştır.

Burada bir noktayı hassaten belirtmek isterim. Alınan kredi Ofis Umum Müdürlüğü deruhte etmeden alınmış bir kredidir ve bir Hükümet kararnamesine iktiran etmiştir. Ofise doğrudan doğruya alınan kredinin istimali vazifesi verilmiş idi. Yani kredinin içinde mevcut bazı cihazlar Ofisin ihtiyacına ait cihazlar değildi. Kredi bir tek müesseseye tahsis edilmiş ve Ofis bazı kendi bünyesinde bulunmayan cihazlar için tavassut muamelesi icra etmiştir. Bu bakımdan tahsis muamelesi hakkında malûmatım bundan ibarettir.

BAŞKAN - Dilekçe size elden gelmiş.

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Evet, iki zat elden getirdiler.

BAŞKAN - Bu hal normal midir ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Normal telâkki edilemez, ama tatbikatta olabilir. Doğrusu, dilekçenin umumi muamelattan geçmesidir.

BAŞKAN - Elden size gönderilmesi teklifin sizden gelmesini sağlamak için olabilir.

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Bunu ifade edemem, bu muamele için ne düşündüler bilmiyorum. Benimle görüşmek arzusunda oldukları için mi, benim kendileriyle zaten görüşeceğimi düşündükleri için mi, bir teklif yapmamı düşündükleri için mi ? Bunları tesbit etmek mümkün değildir.

BAŞKAN - Siz öyle karşılayınca o vakit kendi bünyesi içinde bir mucip çıkmış oluyor.

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Evet efendim.

BAŞKAN - Başka bilginiz ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Bu mevzuda başkaca bir bilginim yoktur.

BAŞKAN - Şimdi, Toprak Mahsulleri Ofisinde çalıştığınızı için bilebilirsiniz, bu tahsis şöyle olmuş; sanık Şemsi Demirkan yanında Kemal Milâslı olduğu halde Vekile gitmişler, ya dilekçe vermeden evvel gitmişler, veya dilekçe ile beraber gitmişler, orası ihtilâflı. Vekil de size göndermiş. Ama, hiç bir firma haberdar edilmemiş, daha uygun fiyat veren bir firma araştırılmamış. Halbuki esas ihtiyacı olan firmanın araştırılması icap etmez mi ?

İstanbul Değirmencilik Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketinin müracaat tarihi 27/5/1955 mucip 7/3/1955 de çıkmış, bir buçuk ay kadar sonra, deniyor ki, hususi sektöre devir edilecek değirmenler hakkında bilgi verin. Meselâ İstanbul Değirmencilik Sanayi Şirketi haberdar olabilirdi. Bir değirmenin hususi sektöre tahsis edileceği gazetede ilân edilmek suretile haber verilebilirdi. Fakat bu yapılmamıştır. Sıtkı Yırcalı'ya soruldu, alâkalı firma muttali olur dedi. Fakat nasıl muttali olacak ? Hâdisede olduğu gibi muttali olmamış Şemsi Demirkan'a tahsis edilmiş. Bu husustaki bilginiz nedir ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Efendim, Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğüm zamanında, eskiden de memur olduğum daire olduğu için biliyorum, böyle bir muamelenin cereyan ettiğini hatırlıyorum. Toprak Mahsulleri Ofisinde bir takım alışveriş muameleleri cereyan etmektedir. Bu muameleler yapılırken şüphesiz ilân yoluna gidilip ilgililer haberdar kılınmaktadır. Misal: Geniş mikyasta bir hububat ihracı yapılırken bütün alâkalılara ilân yolu ile haber verilir, keyfiyet malumatlarına sunulur. Ama, bir değirmen tahsisi Ofis...

BAŞKAN - Ofişçe değil, tahsis Vekâlete ait olduğuna göre, Vekâletin yapması icap etmez mi ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Bu cepheyi de Yüksek Hey'etiniz daha iyi takdir edecektir. O Vekâletin kendi takdirine kalmış bir muameledir. Ofis Umum Müdürlüğünün yazdığı yazıda. Bu değirmen satışı aynı zamanda bir döviz tahsisi vasfındadır ve bir kredili muameledir dememiz üzerine böyle bir muameleye tevessül etmek lüzumunu duymuş olsalardı, yapmaları iktiza ederdi. Bu benim takdirimin dışında kalıyor.

BAŞKAN - Takdiriniz dışında amma, biz de sizlerin bilgilerinizi alıp, takdir edeceğiz. Tahsis Vekile ait, Vekilin takdirini kullanırken keyfiliğe düşmemek için böyle bir araştırma yapması iktiza etmez mi ? Vekil ne bilecek hangi firmanın ihtiyacı olduğunu. Vekil takdirini kullanırken bu işle meşgul olan firmaları haberdar eder. Bir kaç müracaat olur, veya hiç olmaz. Bir tane olursa ona tahsis eder. Üç tane çıkarsa, ihtiyacı olana tahsis ederim, der. O zaman keyfilikten uzaklaşmış olur.

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Efendim, konuşulan mevzu meydana çıktıktan sonra şüphesiz benim başka türlü ifade etmem bir marifet sayılamaz. Ama o maksatla ifade etmiyorum. Muhtelif yollarla bu husus temin edilebilirdi. Döviz tahsisini yapan hangi daire ise, Dış Ticaret ise orası, bizden değirmen isteyen ve ihtiyacı olan başka firma var mı diye birinci kademe olarak araştırma yapılabilirdi. İkinci kademe olarak Ticaret Odalarına yazılabilirdi. İlan mevzuu umumiyet itibarile pek tatbik edilen bir konu değildir. Bendenizin kanaatine göre ilân yapılmaz, ben hiç yapmadım. Ama Ticaret Odalarından veya alâkalı dairelerden araştırma yapılabilirdi.

BAŞKAN - Yani Sıtkı Yırcalı'ya isnad edilen kusurlu ve yolsuz hareket, daha uygun fiyat verecek firma ve daha ihtiyacı olan firma araştırılmadan tahsis yapılamaz.

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Başka mevzu bilmiyorum beyefendi. Durumu arz ettim. Daha uygun fiyat mevzuunu araştırmak bilmiyorum. Çünkü bu öyle bir mevzu değildir. Döviz tahsisi, bidayetten beri anlattığım gibi olmaktadır. Faraza Ticaret Vekâletine bir nakliyeciyi 10 kamyon için müracaat etse, buna döviz verilmesi iktiza etse daha yüksek fiyat verene döviz tahsis edilir. Bu hususta ilân usulü var mı, yok mu, bu, muhtacı tetkiktir. Memleketin ihtiyaçları bakımından bir tetkik yapılabilir mi, daha evvelden bu ihtiyaca göre bir tahsis yapılabilir mi, bu işte fiyat ileri sürülebilir mi; bunun üzerinde bence belki konuşulabilir.

BAŞKAN - Hâdisede tahsisin ne şekilde yapıldığı anlaşıldı. Sizce yapılan bu tahsiste bir yolsuzluk yok mu ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Bu tahsis, kanaatımca Vekilin şahsî tasarrufunda olan bir tahsistir. Bu tahsisi, yüksek makamınızın mütalaa buyurdukları gibi, muhtelif Vekâlet kollarından malûmat almak suretiyle yapması şüphesiz iyi bir muamele tarzı sayılabilir. Eğer vekil buna lüzum görmemişse ve bunda kendi takdir ve mes'uliyetini istimal etmişse, çünkü kendi tahtı tasarrufunda olan bir şeydir, o zaman böyle bir araştırma yapmaması keyfi olmaz. Bir daire kendisine bir teklif getirmişse ve bu hususta Vekil de daireye hiç bir araştırma yapmayın diye hususî emri mevcut değilse keyfi olmaz.

BAŞKAN - Başka sorulacak bir şey var mı ?

SANIK SITKI YIRCALI - Efendim, ilk soruşturmada da arz etmiştim. Hakikaten Şemsi Demirhan bana gelmiş olsa idi mutlaka hatırlardım. Kendisi ile hiç bir temasım olmadığı gibi bir fincan kahve dahi içmiş değilim. Kemal Milâslı gelmiş olabilir. Çünkü kendisi terzidir. Kendisile ara sıra görüşmüştük. Feridun Üstün'e itimadım vardır. Böyle söylediğine göre ben hakikaten kendisile görüşmüşümdür. Yalnız bir noktayı soracağım. Bu husustaki fikrine tamamen iştirak ediyorum. Hakikaten bunlar ender yapılan muamelelerdir.

BAŞKAN - Şahitten sorulacak bir şey var mı ?

SANIK SITKI YIRCALI - Bu bir istinsâî hâdiseye olduğu için, Vekâletler arası Komisyon, tahsisi bize hasretmiş. Geri kalan bütün formalitelerin ikmali ve hatta oradaki tahsise ait olan malî şartların tesbitini Ofise bırakmış. Ofis de tesbit etmiş ve benden bir sene sonra kâr hususunu tesbit ederek mukavele akdetmiş. Dediler ki, biz bazı satışları ilân ederdik. İstihlâk maddelerini veya umumî olarak...

BAŞKAN - Ona şumulü yok.

SANIK SITKI YIRCALI - İlân meselesine geleceğim. Satışı ilân ederlerdi. Fakat, bu satış ilânını Vekâletten geçirerek mi yaparlardı, yoksa doğrudan doğruya Ofisin kendi bünyesinden mi yaparlardı ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Hububat satışını bir misal olarak arz etmişim. Hububatın satılması için evvelâ Vekâletten müsaade istihsal edilir, bu bir lüzumdur, bir. İkincisi; hububat satışlarında takip edilecek metot peşinen prensip bakımından tesbit edilir ve Vekâletten alınan tasvip üzerine muamele yürütülür. Satış bazan memleketlerin teşhisine, memleketlerin paralarının tefrikine lüzum gösterir, yani daha ticari usullerle olur..

SANIK SITKI YIRCALI - Yanlış anlattım beyefendi. Böyle bir formalite ve usul varsa bunu Vekil mi yapar. Yoksa Ofis mi yapar, yahut daireleri mi tanzim eder ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Hububat satışı ve mübayaası Ofisin kanunî vazifesi olduğu için bunun dahili muamele ve ilânlarını bizzat Ofis yapar. Değirmen tahsisi Ofisin vazifesi dahilinde değildir.

BAŞKAN - Bir diyeceğiniz var mı Şemsi Demirkan ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Sayın Feridun Üstün'e hürmetim vardır, dürüst insandır. Biz kendisine 3 kişi geldik ve 15-20 dakika yanındakaldık. Üçüncü şahıs İmad bey isminde ve Simon Müessesesinin memuru idi. Esasen bu işe onun vasıtasile muttali olduk.

BAŞKAN - Sorulacak bir şey var mı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Vekâlete gitmeden evvel kendisine üç kişi olarak geldik, bunu arz etmek istedim.

BAŞSAVCI - Sayın Feridun Üstün şahadetinde hâdiseyi bir döviz tahsisi olarak tavsif etti. Kendisine soruyorum; eğer bu, döviz tahsisi meselesi olsaydı o zaman Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğüne uğramadan Döviz Komisyonuna gitmesi iktiza ederdi. Halbuki Simon Şirketi, Toprak Mahsulleri Ofisine bir kredi açmıştır. Bu kredinin büyük bir kısmı Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğü tarafından kullanılmıştır. Geriye bir miktar artmıştır. Simon Şirketi yeni bir teklifte bulunmuş, başka değirmenler de getirmiştir. Değirmenlerden bir tanesine Ofişçe lüzum gösterilmeyince hususi sektöre tahsis meselesi ortaya çıkmıştır. Bu, tamamiyle Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğü içindeki, kendi bünyesi içindeki bir muameledir. Değirmenlerden, 85 tonluk değirmenin devri meselesi, Ticarî karakteri haiz olan bir müessese kendisine açılan kredi ile bir değirmen getiriyor. Tahsisi yapan Ticaret Vekâletidir. Şu itibarla biz kendisinden şunu soruyoruz; size kredi ile gelen bu değirmeni kanunî kârla başka bir müesseseye devredebilirdiniz. Eğer Ticaret Vekâletinin bu şekilde bir müdahalesi olmasa idi böyle hareket etmiyecek mi idi, başka türlü mü hareket edecekti ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Ofis Kanunen hububat mübayaaya eden bir müessesedir, değirmen ithalatçısı değildir. Bu güne kadar kendi ihtiyacı olmadığı takdirde değirmen alıp satmak vazifesile tavsif kılınmamıştır. Ofis uzun mücadeleli devre sonunda, iki değirmen almış ise bunu kendi ihtiyacı için değil, İngiliz Hükümetinin müzaharet-i ile Türk Hükümeti tarafından sağlanmış olan kredilerden bundan, istifade edilip edilmeyeceği sorulmuş, alakalı makam da Ofisin kendi ihtiyacı olmaması üzerine hususi sektöre devretmek kaydı ile alınmasına razı olmuştur. Ofis kâr almak yoluna gitmemiştir. Çünkü kendisi

ithalâtçılık vazifesi görmemektedir.

BAŞSAVCI - Biz de sizinle aynı fikirdeyiz amma, bu değirmen gelmiş, bütün mukaveleler Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdürlüğü tarafından yapılmış. Yani siz Buğday alış verişi yapmış olmanıza rağmen pek ala bir değirmen alış verişi de yapmışsınız. Değirmen size geldiğine göre, ithal ettiğiniz bu değirmeni kârla satmak dururken niçin Ticaret Vekaletinin emri ile kârsız sattınız ?

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Onu arz ettim efendim. Ofis değirmen ithalâtçısı değildir. Ofis Sanayi maddeleri ithal eden bir müessese değildir. Ofis, Ziraî Donatım karakterinde kendisine traktör, makina ithal edebilen bir müessese değildir. Bu kredi, Ofisin şahsına tahsis edilmişse, sebebi kredi veren firma elbette bir devlet teşekkülünü karşısında görmek istemiş olmasıdır. Ve bu devlet teşekkülünü de hazine kefaletinde bono ihraç etmek kabiliyetinde olmasını aramıştır.

BAŞKAN - Peki, sizin şahitten soracağınız bir nokta var mı?

SANIK SITKI YIRCALI MÜDAFİİ KEMAL YÖRÜKOĞLU - Efendim, demin arz ettim. Bilirkişi tahsisin 5 gün içinde yapıldığını buyurdular. Bu 5 gün içinde tahsis yapılmasaydı bakiye kredinin yanması ihtimali var mı idi, yok mu idi ? Bunu cevaplandırmasını rica edeceğim.

ŞAHİT FERİDUN ÜSTÜN - Bu suali hatırlamıyorum. Kredi yanar mı idi, yanmaz mı idi bilmiyorum. Eğer Vekalet bu iki Değirmeni almaya müsait parayı ve değirmenlerin hususi sektöre tahsisini ve bu tahsisi kredilerinin yapacağını kabul etmeseydi bu Değirmenler alınmamış olacaktı.

BAŞKAN - Başka bir sual ?

SANIK ŞEMİSİ DEMİRKAN VEKİLİ NİHAT TOLLUOĞLU - Aynı suali soracaktım efendim.

BAŞKAN - Şahit Şevket Lostar !

(Şahit Şevket Lostar huzura alındı).

BAŞKAN - İsminiz ?

ŞAHİT - Şevket Lostar.

BAŞKAN - Babanızın adı ?

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - Emin Raşit.

BAŞKAN - Kaç doğumlusunuz ?

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - 1310.

BAŞKAN - Şimdi ne iş yapıyorsunuz ?

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - Serbestim. Mütেকaidim.

BAŞKAN - Hâdise tarihinde 85 Tonluk değirmenin tahsisi tarihinde vazifeniz Toprak Mahsulleri Ofisi Umum Müdür Muavini idi değil mi ?

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - Evet efendim.

BAŞKAN - Şahitliğe mâni bir haliniz var mı ? Yemin ettireceğim.

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - Şahitliğe mâni bir halim yoktur.

(Şahit Şevket Lostar'a yemin ettirildi).

BAŞKAN - Kredi ile ithal edilen Değirmenlerden 85 tonluk kapasiteli Değirmen sanık Şemsi Demirkan'a tahsis edilmiş. Tahsis muamelesinde bazı yolsuzluklar olmuş. Bu hususta sizin de şahit sıfatı ile bildikleriniz var mı ? Ne biliyorsanız söyleyin.

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - Bendenizin bildiği, siparişte bulduk...

BAŞKAN - Değirmen geldi, 85 ton kapasiteli değirmen geldi, ondan sonra.

ŞEVKET LOSTAR - Tahsis Ofisin bir işi olmadığı için üzerinde durmadık. Vekâletin işi olduğunu ve Vekâlete müracaat ettiğimizi hatırlıyorum. Bu hususta bildiğim bu kadar. Ondan sonra Değirmen tahsis edilen zatın bir iki kere geldiğini hatırlıyorum.

BAŞKAN - Şemsi Demirkan, Kemal Milâslı ile beraber Ticaret Bakanlığına müracaat etmiş. Dilekçeyi vermeden evvel veya sonra Bakanla görüşmüşler, Bakan da "peki size tahsis edeceğim" demiş ve dilekçe Toprak Mahsulleri Ofisine gitmiş. O zaman Ofisin başında bulunan Feridun Üstün bir muamele yapmamış, Bakanla görüşüp ona göre hareket edelim demiş. Bu sefer Ticaret Vekâletinden bir mucip çıkmış, iddiaya göre hiç bir araştırma yapılmadan, daha uygun firma var mı, yok mu diye tetkik etmeden, Şemsi Demirkan'dan daha fazla ihtiyacı olan var mı, yok mu diye araştırmadan ona tahsis edilmiş. Anlattığım şekilde muamelede bir yolsuzluk var mı, yok mu ?

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - Efendim, bu iş, memleketin umumuna, sanayi vekâletine, belki Milli Müdafaa Vekâletine tahsis edilebilir, Sanayi erbabına tahsis edilebilir. Ticaret Vekâletinin, Sanayi Vekâletinin ve heyeti umumiyenin düşüneneği bir iştir. Ofisten çok daha yükseklerde düşünülecek bir iştir. Benim değirmen nasıl tahsis edilmeliydi diye bir mütalaam yok, ihtisasım yok.

BAŞKAN - Tahsis Bakanlığın takdirine bırakılmış ama, Bakanlığın da tahsisi yaparken keyfiliğe düşmemek, keyfi bir muamele yapmamak için ihtiyaç sahibi bir firma var mıdır, yok mudur diye bir araştırma yapması iktiza etmez miydi ?

ŞAHİT ŞEVKET LOSTAR - Belki bir tetkik mevzuu olsaydı, öyle iktiza ederdi, çünkü; umuma ait bir mal, yine en nafi şekilde plasman meselesi idi. Bunu bendeniz tetkik etmedim.

BAŞKAN - Şahitten sorulacak bir şey var mı ?

BAŞSAVCI - Hayır.

BAŞKAN - Sanıkların bir diyeceği var mı ? Yok.
Şahitler dinlendi. Tahkikatın genişletilmesi hakkında bir istek var mı ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN VEKİLİ NİHAT TOLLUOĞLU - Efendim, bu işlerin esasını bilen o zamanki Umum Müdür Muavini Haydar Okaner bey vardır. Kendisinin dinlenmesini istiyoruz.

BAŞKAN - Ticaret Vekâletinde mi ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN VEKİLİ NİHAT TOLLUOĞLU - Kendisi Ofis Umum Müdür Muavini idi. Şimdi ayrılmıştır.

Ondan sonra, iddianamede müvekkilim hakkında, fahiş kâr temin ettiği, şahsî maksatlar güttüğü iddia ediliyor. Halbuki müvekkilim bu Değirmenin işletilmesi için 3 kişi ile bir Anonim Ortaklık kurulması hususunda bir protokol imzalamıştır. Bunu da Yüksek Divana takdim edeceğiz. Ankara Makarna Fabrikası sahibi Nuh Eskiya-pan ve Mehmet Kemal Dedeoğlu ile aralarında mukavele imzalamışlardır. Bu kimselerin de dinlenmesini istiyoruz efendim.

BAŞKAN - Bu kimseler tahsisi biliyorlar mı ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN VEKİLİ NİHAT TOLLUOĞLU - Biliyorlardı efendim.

BAŞKAN - Başka ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN MÜDAFİİ NİHAT TOLLUOĞLU - Ondan sonra, Kale Gıda Sanayiinin kurulması, devri, Buğday Bankasına devri, bütün bu muamelelerin içinde bulunan müvekkilimin size hatırlatmış olduğu, İlyas Seçkin'in bu hususta genişmalûmatı vardır. Bu zatın dinlenmesi Adaletin tecellisine hizmet edecektir.

BAŞSAVCI - Arkadaşımıza cevap vermeden evvel şu hususu arz etmek istiyorum; Şemsi Demirkan tarafından devredilen bahis konusu arsanın gerçek değeri hakkında bir rapor vardır, tasdikli olan bu raporun dosyaya ilâvesini rica ediyoruz.

Bir de yine dosyada, halen Atina'da bulunan Sabri Babayi-gite ait bir mektup vardır, hâdiseye ışık tutması bakımından bu mektubun okunmasını rica ediyoruz.

Arkadaşımızın söylediği hususlar Ticaret Vekâleti ve Toprak Mahsulleri Ofisi arasında yapılan tahsis ile ilgili değil. Tahsis muamelesinin ne suretle tekevvün etmiş olduğu bilirkişi raporunda tamamen açıklanmış bulunuyor. Söyledikleri hususların şahitler tarafından yeniden açıklanması hâdiseye bir ışık tutmayacaktır. Bu husustaki tevsiî tahkikat talebinin reddine karar verilmesini istirham ederim.

BAŞKAN - Bir de mektup buyurmuşunuz ?

BAŞSAVCI - Mektup dosyada efendim.

BAŞKAN - Dosyada ise okunur.

Şimdi iddia makamı tarafından verilen takdir komisyonu kararı okundu.

(Arsanın değerini takdir eden Komisyon kararı okundu).

BAŞKAN - Bu karar ne diyorsun, Şemsi Demirkan ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN - Ne bakımdan efendim ?

BAŞKAN - Bir diyeceğiniz var mı, yok mu ?

SANIK ŞEMSI DEMİRKAN - Malın sahibi benim. Dilediğim fiyatta satmakta serbestim efendim.

BAŞKAN - Okunan kararadiyeceğiniz var mı , yok mu ?

ŞAHİT ŞEMSI DEMİRKAN - Cevap budur efendim.

BAŞKAN - Peki oturun. Bilirkişi siz bir şey söyleyecektiniz.

BİLİRKİŞİ ÖZTİN AKGÜÇ - Efendim, bir soru tevcih ettiler. Ben tahsis işi ayrı, sipariş işi ayrı dedim. Bu hususta Toprak Mahsulleri Ofisinin benim raporuma ekli bir yazısı olacak. Orada bilcümle durum açıkça gösterilmektedir. Mümkünse dosyada bu yazı bulunsun ve okunsun.

BAŞKAN - Peki efendim, başka bir sözünüz var mı? Yok..

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ: Dâva mevzuuna ve Sanık Şemsi Demirkan Müdafii tarafından gösterilen sebebe göre, Haydar, Nuh, Mehmet Cemal ve İlyas Seçkin'in dinlenmelerine mahal olmadığına oybirliği ile karar verildi.

Başka tahkikatın tevsi hakkında bir talep var mı ?

BAŞSAVCI - Yok, mütalâamızı hazırlamak için münasip bir müddet rica ediyoruz.

BAŞKAN - (Müdafilere hitaben:) Gelecek oturumda iddia makamı iddiasını serdedecek. Siz de hazırlanmışsanız müdafaanızı yapabilirsiniz.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ: Esas hakkındaki iddianın hazırlanması için dosyanın iddia makamına tevdiine ve duruşmanın daha evvelki günler dolu olduğu için, 28/11/1960 Pazartesi saat 9.30 a bırakılmasına oybirliği ile karar verildi.

KAPANMA SAATİ: 17.15

D E Ğ İ R M E N . . . D Â V A S IÜÇÜNCÜ OTURUM

(28/11/1960 Pazartesi)

Açılma saati: 10.35

1-	Yüksek	Adalet	Divanı	Başkanı	:	Selman Yörük
2-	"	"	"	Üyesi	:	Rıza Tunç
3-	"	"	"	"	:	Ferruh Adalı
4-	"	"	"	"	:	Abdullah Üner
5-	"	"	"	"	:	Hasan Gürsel
6-	"	"	"	"	:	Nahit Saçlıoğlu
7-	"	"	"	"	:	Cahit Özden
8-	"	"	"	"	:	Ali Doğan Turan
9-	"	"	"	"	:	Adil Sanal
1)	"	"	"	Başsavcısı	:	Altay Ömer Egesel
2)	"	"	"	" Yardımcısı:	:	Fahrettin Öztürk
3)	"	"	"	"	:	Salim Erten
4)	"	"	"	"	:	Avni Yurtsever
5)	"	"	"	"	:	Faruk Siret Değermen
6)	"	"	"	"	:	Orhan Erdoğan
7)	"	"	"	"	:	Niyazi Kırdar
8)	"	"	"	"	:	Ahmet Bayrak
9)	"	"	"	"	:	Süleyman Taşar
10)	"	"	"	"	:	Necdet Darıcıoğlu
11)	"	"	"	"	:	Servet Tüzün
12)	"	"	"	"	:	Turgut Lüleci
Zabıt Kâtiibi					:	Necmi Ener

BAŞKAN - Yüksek Adalet Divanı muayyen saatte duruşmaya mahsus salonda toplandı. Divan Başsavcısı ve Yardımcılarıyla Zabıt kâtipleri yerlerinde hazır oldukları halde celse açıldı. Mahfuzen getirilen mevkuף maznunlar serbestçe salona alındılar. Bunlardan Sıtkı Yırcalı müdafileri Sakip Güran ve Kemal Yörüköğlu ve Şemsi Demirkan müdafii Nihat Tolluoğlu geldiler ve yüzlerine karşı açık duruşmaya devam olundu.

Hey'ette değişiklik olduğundan eski zabıtlar okundu.
Esas hakkında mütalaa için iddia makamı...

BAŞSAVCI - Yüksek Adalet Divanının sayın Başkan ve Üyeleri; Demokrat memleketlerde partiler millete hizmet için iktidara gelirler, millet muvafıkı ve muhalifiyle bitaraf fertleriyle bütün vatandaşlardan teşekkül eder. Dünyaca malum olan bu keyfiyet maalesef sakit iktidar zamanında prensibi pek ala bildikleri halde tatbikatta iltifat görmemiş, memlekette muhalifler ile muvafıklar iki ayrı sınıf olarak mütalaa olunmuştur.

Bu dâva huzurunuzda bu üçüncü halin bir misali olarak arz edilmiştir. Hem öyle bir misal ki, karşınızda sanık olarak bulunan Bakan, Demokrat iktidarın aşırı ceryanlarına muhalefet etmekle tanınmış bir şahsiyettir. Bu bakan ki, memleket Meclis Tahkikat Komisyonu

diye bir teşkilâtın idaresine sevk edilirken ilk defa içlerinden bir şahsiyet olarak buna muhalefet etmiş, memleketi Örfî İdareden daha ağır bir rejime sürüklediklerini itiraf etmiştir. Buna rağmen, ortaya serdiğimiz bu hâdise Sıtkı Yırcalı'nın dahi sakıtların umumî gidişine ayak uydurmak mecburiyetinde kaldığını göstermektedir. Yırcalı'nın bu sorumlu halini huzurunuzda ifade verirken dahi müşahede etmiş olmaktan üzüntü duyduğumuzu ifade edeceğiz. O Bakanlık vazifesini ifa sırasında memleketin umumî menfaatlerinin sahibi ve yöneticisi olarak bilfiil ihtiyaç sahibi olanları aramakla mükellef bulunduğunu unutarak tanınmış bir demokrat partili olan diğer sanığa el altından menfaatler tahsisi ve temini yoluna gitmekte bir mahzur görmemiştir. Tetkikinize sunulan dosyada bu halin tipik bir örneğini görüyorsunuz.

Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından ithal olunan 85 ton kapasiteli bir un değirmeni Yırcalı tarafından objektif esaslardan tamamen uzak keyfî ve adı geçen Ofisi gayet tabii olarak alabileceği bir karardan mahrum bırakabilecek şekilde Ankara'da Demokrat Parti teşkilâtında vazifeli Şemsi Demirkan adlı bir şahsa tahsis ederek bu şahsın haksız ve sebepsiz 3 milyon lira civarında bir kazanç sağlamış olmasına nasıl sebep olduğunu müşahede edeceğiz.

Olayın kronolojik izahı şöyledir: Simon Hemdling Engineers Ltd. adlı bir İngiliz şirketiyle Toprak Mahsulleri Ofisi arasında mün'akit bir mukaveleye nazaran bu şirket bize 50 milyon sterling civarında bir kredi tahsis etmiştir. Toprak Mahsulleri Ofisi bu kredinin mühim bir kısmını kullanarak geriye yarım milyon sterling civarında bir bakiye kalmıştır. Simon Şirketi bu kredi bakiyesi için bazı tohum temizleme makineleriyle birlikte bir kaç adet de un değirmeni teklif etmiştir. Toprak Mahsulleri Ofisi bu değirmenlerden bir adedini kendisine mal ederek geriye kalan 65 ve 85 ton kapasiteli iki değirmene müesseselerinin ihtiyacı bulunmadığını, şayet hususi sektöre tahsisi mümkün olacaksa bakiye krediden istifade etmek için bir siparişe girilebileceğini 15/2/1955 tarih ve 10752/162-700 sayılı yazı ile İktisat ve Ticaret Vekaletine bildirmiştir. Bu yazının kaleme alındığı tarihten üç gün sonra Ankara' Yaşla Makarna Fabrikası sahibi Şemsi Demirkan adlı şahıs meşhur terzilerden tüccar terzi Kemal Milaslı adındaki bir şahısla Ticaret Vekili sanık Sıtkı Yırcalı'ya müracaat ederek 85 ton kapasiteli değirmenin talibi olduğunu bildirmiş ve 18/2/1955 tarihli bir dilekçe vermiştir. Sanık Sıtkı Yırcalı tarafından aynı tarihte verilen emir üzerine teşkil edilen üç kişilik bir komisyon bir protokol tanzim etmiştir. Bizzat sanık Yırcalı'nın emriyle hazırlandığı anlaşılan bu protokolün 2.nci maddesinde (Un Değirmenlerinin Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından doğrudan doğruya satın alınması ve hususi sektöre yapılacak devir ve satış şekli hakkında bilâhare karar verilmesi muvafık bulunmuştur). şeklinde esaslar tesbit edilerek 22/2/1955 tarihinde sakıt Ticaret Vekili tarafından onaylanmış bulunmaktadır. Aynı tarihte yani 22/2/955 tarihinde genel 1477, özel 6/1382 sayılı yazı ile Toprak Mahsulleri Ofisine gönderilen emirde (Değirmenlerin Ofişçe ilgili firmadan satın alınması ve bunların bilâhare Hükümetin tasvibiyle hususi sektörden lüzumlu görüleceklerine kararlaştırılacak şekil ve şartlarla devri lazım geldiği) bildirilmek suretiyle protokoldaki esaslar teyit edilmiştir.

Toprak Mahsulleri Ofisi Ticaret Vekâletine gönderdiği 28/2/955 tarih ve 527 sayılı yazıda ve mucip sebep göstermek suretiyle hususi teşebbüslere devri mukarrer değirmenlerden 65 ton kapasiteli olanının Ofisin iştiraki bulunan Azmi Milli Türk Anonim Ortaklığına devrini teklif ettiği halde 85 tonluk olan ve Ticaret Vekâletine yazılan bir dilekçe ile sanık Şemsi Demirkan tarafından talep edilen değirmen hakkında bu talep dilekçesi kendilerine havale edilmiş olmasına rağmen hiç bir mütalâa zikretmeyerek Ofis tarafından Vekâlet'e geri gönderilmiştir. Durum bu merkezde iken İktisat ve Ticaret Vekâletince 7/3/1955 tarih ve 43 sayılı bir muciple 85 ton kapasiteli değirmen 22/1/955 tarihli Vekâlet yazısı ve bu yazının müstenidi olan 18/2/1955 tarihli protokoldaki esaslar hilâfına devir ve satış şekli tesbit olunmadan ve noksanlığın gerekçeleri de asla zikredilmeden Şemsi Demirkan'a tahsis edilivermiştir.

D E L İ L L E R : Dosyada mevcut Bilirkişi raporu ile bu Bilirkişinin Yüksek Adalet Divanı önündeki aydınlatıcı izahını keza Yüksek Soruşturma Kurulu gerekse huzurunuzda dinlenen şahitlerin ifadeleri tetkik olunduğu takdirde şu hususların sabit olduğu görülmür:

1- Gerek Değirmen tahsisine müteallik 7/3/1955 tarih ve 43 sayılı mucipde, gerekse 6/4/955 tarihli yazıda (85 ton kapasiteli değirmenin niçin başkasına yani daha munasibine, daha ihtiyaçlısına değil de sanık Şemsi Demirkan'a tahsis edildiğinin mucip sebepleri açıklanmamıştır.

2- Tahsis muamelesi şayanı hayret bir çabuklukla ve tam bir gizlilik içinde ceryan etmiş bir hafta gibi çok kısa bir zaman zarfında ve şahit Kemal Milâslı'nın da izah ettiği gibi bizzat Vekil ile yapılan hususi bir temas neticesinde son derece müsait kredili şartlarla değirmen tamamiyle kârsız olarak Şemsi Demirkan'ın oluvermiştir.

3- Vekâletçe değirmenin Şemsi Demirkan'a tahsisi hususunda bilâhare devir mukavelesini yapacak olan müessese Toprak Mahsulleri Ofisi olduğu halde yani Ofis bu malın ithalci ilk sahibi durumunda bulunduğu halde mütalâasının alınmasına lüzum görülmemiştir. Huzurda ifadesine müracaat edilen sabık Toprak Mahsulleri Umum Müdürü Feridun Üstün bu himaye rejimini tamamiyle açıklamış bulunmaktadır. Gerçi Feridun Üstün hadisenin bütün açık seçikliğine rağmen olayın bir döviz tahsisi mahiyeti bulunduğu gibi bir izah yolunu tercihe çalışmışsa da devir ve tahsis mukavelelerini Vekâletin sebep-siz ve gerekçesiz emirleriyle ve mal sahibi sıfatıyla kendi müesssesinin yapmış olması karşısında bu ifade tarzı tamamiyle yersiz ise de, netice itibariyle şahidin bu tarzda beyanda bulunmasının uzun külfetler karşılığı Ofisin şahsına yapılmış bir kredi tahsisinin kârsız olarak devrinde kendisinin dahi mes'uliyeti düşünülebileceği cihetle bu sözlerinde bir nev'i şahsi müdafaa şemmesi sezildiğinden üzerinde fazlaca durulmamıştır.

4- Şemsi Demirkan'ın kendi ihtiyacını karşılayan bir fabrikayı bu olaydan daha bir kaç sene önce İsviçre'den ithal ettiği, bu itibarla 85 ton kapasiteli olup kurulmasından kısa bir zaman sonra kapasitesi iki misline çıkarılan bu değirmene ihtiyacı bulunmadığı bu sanık tarafından bu değirmenin tahsisinden çok kısa bir zaman sonra Kale Gıda Sanayii Limited Şirketine muvazaalı bir surette devri ile de sabit olmuştur.

5- Sanık Yırcalı mucibin yukarıda belirtilen şekilde hazırlanması için Teşkilâtlandırma Umum Müdürlüğüne emir vermiş, mucibi bizzat imzalamak suretile tahsisi de tekâmül ettirilmiştir. Mucipte İrmik Fabrikasının talebinin ne suretle tervici icabettiği hususunda bir kayıt ve gerekçeye rastlanmamaktadır. Sabık Vekil filhakika bu mevzuda takdir hakkını kullanmıştır ama, yukarıdan beri belirtilen faktörlere göre bu hakkını kötüye kullanmak suretiyle keyfi olarak yapmıştır. Sıtkı Yırcalı'nın takdir hakkını kullanırken keyfilikten kurtulmak için en ufak bir gayret dahi sarfetmediği, hatta kasden bu şekilde davrandığı açıkça müşahede edilmektedir.

Uzun seneler memlekete İktisatçı, maliyeci, mebus, avukat ve vekil olarak hizmet eden Yırcalı'nın memlekete ithal edilen bir tek değirmenin tahsisinde keyfilikten kurtulmanın yollarını bilemeyeceğini düşünmeğe imkân mutasavver değildir. Toprak Mahsulleri Ofisi eski Umum Müdürü Feridun Üstün, Bilirkişi raporuna merbut ifadesinde, Ticaret Vekâletine bu değirmenin kredi ile alınacağı hususunu hatırlatarak Vekâletçe yapılacak tahsis muamelesinde yapılmış ve yapılacak olan müracaatlar arasında en münasibine tahsisin yapılması icabettiği hususunun kaydeylediğini ve bu hususta bizzat Yırcalı ile de temas ederek bu kanaati belirttiğini de bildirmektedir. Buna rağmen 85 ton kapasiteli değirmenin yukarıda izah edilen tahsis şeklinde artık sabık vekilin takdir hakkını kötüye kullanmakta ne dereceye kadar kasıtlı olduğunu anlamak son derece kolaylaşmaktadır.

Bundan başka Feridun Üstün, yüksek huzurunuzda verdiği ifadesinde; bir vekilin takdir hakkını kullanırken keyfilikten kurtulmasını temin edebilecek bazı esasların mevcut olabileceğini izah ederken, ihtiyaç sahiplerinin tesbihi maksadiyle değirmen mevzuunda döviz tahsisi için Ticaret Vekâleti Dış Ticaret Dairesine yapılmış olan müracaatlardan da faydalanılabileceğini bu cihetin ayrıca Sanayi Odalarından da araştırılabileceğini söylemiş bulunmaktadır.

Sanık Yırcalı Sanayi Odaları marifetiyle ihtiyaç sahiplerini tesbit için harekete geçmek şöyle dursun kendi Vekâletine bağlı bulunan Dış Ticaret Dairesinden dahi bu konuda yapılmış müracaatlar olup olmadığını araştırmamış, bu hareketile de takdir hakkını objektif kıstaslardan uzak tamamen keyfi bir şekilde kullanmakta ne kadar ısrarlı olduğunu göstermiştir.

Burada bir noktaya daha işaret etmeyi kendimize vazife sayıyoruz. Duruşma sırasında Yüksek Divan değirmen tahsisinin yapılması sırasında objektif kıstaslara göre takibi gereken bir yol ve esasın mevcut olup olmadığı üzerinde de hassasiyetle durmuştur. Gerçi bu hususta belirli bir esas ve yol gösterilmemiş ise de söze başlarken işaret ettiğimiz zihniyet sakıtların bu tevzi ve tahsis işlerinde daha açık bir deyimle servet ve refah tevzii hususlarında dahi hangi ölçülerle hareket ettiklerini bize açıklamaya yetmektedir. Heyetinizce büyük bir isabetle parmak basılan bu nokta sakıt iktidar vekillerinin iktidarları sırasında kendilerine mevdu âmme hizmetlerini almış oldukları keyfi ve indî kararlarla nasıl bir istikamete götürdüklerini göstermesi itibariyle dikkate şayandır.

Bir Vekilin takdir hakkını kullanırken objektif olmak için nazarı dikkate alması icabeden bazı hususlar şüphesiz ki mevcuttur. Ve bunların tesbiti de pek ala mümkündür. Buna rağmen bir Vekilin

bütün bunları bir tarafa bırakarak yukarıda zikredilen bir zihniyetin ifadesi tarzında tamamen keyfi hareketle vazifesini kötüye kullanması insana üzüntü vermektedir.

Yırcalı bu hâdisede sadece takdir hakkını ve dolayısıyla vazifesini kötüye kullanmak suretiyle değirmeni ihtiyaç sahibi bulunmadığı tebeyyün eden sanık Şemsi Demirkan'a tahsis etmekle iktifa etmemiş, ayrıca bu tahsisi yaparken değirmenin bu sanığa maliyet bedeli üzerinden yani kârsız olarak devrini de tensip etmek suretiyle aynı zamanda Toprak Mahsulleri Ofisini de muhakkak ve mukadder bir kârdan mahrum bırakmıştır. Bilirkişi raporuna ve bilirkişinin huzurdaki aydınlatıcı beyanlarına nazaran sanık Şemsi Demirkan bu değirmeni Kale Gıda Sanayii Limited Şirketine devrederken Samet Ağaoğlu'na metrekaresini 3,5 liraya sattığı bir tarlanın diğer bir parçasını metre karesi 110 liradan satmış gibi göstermek suretiyle muvazaalı bir yoldan 3 milyona yakın bir kâr, bir kazanç sağlamak yoluna gitmiştir. İşte Sıtkı Yırcalı'nın Toprak Mahsulleri Ofisinin faydalanmasına engel olduğu menfaat budur.

Gerçi sanık Şemsi Demirkan, Samet Ağaoğlu'na arsayı ucuza vermesindeki sebeplerle Kale Limited Şirketine 110 liraya vermesindeki sebeplerin üzerinde ayrı ayrı durarak malın kendisine ait olmaşı sebebiyle istediği fiattan satabileceği gibi son derece iptidai bir müdafaayı benimsemiş ise de; emsalinin rayıcı göz önünde dururken bir müessesenin son derece fahiş bir fiat farkı ile bir arsa satın almasındaki gerçek sebebin böyle bir müdafa tarzile saklanmasına imkan mutasavver değildir.

Yukarıdan beri tavsif ve izah edildiği gibi sanık Sıtkı Yırcalı'nın Ticaret Vekilliği görevine dahil bulunan bu tahsis mevzuundaki keyfi hareketinin bir parti ileri gelenine menfaat sağlamak düşüncesinden neş'et ettiği anlaşılmaktadır. Yırcalı bu değirmen mevzuunda şahsen emir vererek değirmeni Toprak Mahsulleri Ofisine satın aldırtmış, yine bu müessesenin hâdisi mevzuu değirmenin bir kâr temin etmesi iktiza edeceği tabii ve bedihi iken bu kârı almasına da mani olmuştur. Bu kâr o kadar açıktır ki, hiç emeksiz değirmene sahip olan sanık Şemsi Demirkan bu değirmeni 3 milyona yakın bir kârla derhal devretmekte tereddüt etmemiştir. Sıtkı Yırcalı ile samimi münasebeti bulunduğu anlaşılan tüccar terzi Kemal Milâslı huzurunuzdaki ifadesinde terzi olmasına rağmen kendisinin şahsî teşebbüs sahibi bir zat olduğunu, hatta Mandecilik de yaptığını açıklamıştır. Bundan başka, bu değirmen işinden Şemsi Demirkan'a bahsettiği zaman bu zatın bu değirmen işinin bir kaç sene içinde konulan parayı amorti edebilecek kadar kârlı bir iş olduğunu sanığın kendisine açıkladığını da sözlerine ilave etmiş olmasını göz önünde tutarsak bu zatın Şemsi Demirkan'ı da yanına alarak Yırcalı'yı makamında ziyaret edip değirmen işini hal yoluna koyduktan sonra kendiliğinden bu işden vazgeçivermiş olduğunu söylemesi dahi insana bir tuhaf gelmektedir. Huzurda beyanda bulunan bilirkişi bu değirmen işinin sağladığı menfaatleri ve malî portresini çok güzel açıklamıştır. Çok kısa zamanda ilgililerine milyonlar kazandıran bu değirmenciğin tahsisinde Kemal Milâslı'nın oynadığı rol, pek de söylediği kadar safiyane olmamak iktiza eder. Kendisi terzi, mesleği tüccar, üstelik madencilik de yapıyor, Bir de İngiltere'den gelen bir tek değirmenin tahsisini de hem kârlı bir iş olduğunu bilerek temin ediyor sonra da piyasadan çekiliveriyor. Bizim bu sözlerle Kemal Milâslı'nın yakasına yapışıp huzurunuzda

getireceğimiz sanılmasın, biz bir zihniyetin portresini çizerken şu şahıstan bahse mecbur kalmış olmaktan dolayı da üzüntü duyuyoruz.

Yeniden Yırcalı'nın durumuna avdet edelim:

Son derece kârlı bir iş olmasına rağmen Kemal Milâslı'nın kolayca halledebileceği bu değirmen işinden vazgeçivermiş olması, nasıl insana aykırı geliyor ise sabık Vekilin mal portresi ve kârlı durumu yukarıda izah edilen değirmenin satışı işinde Toprak Mahsul-leri Ofisine hasır ve temin eylemesi iktiza eden karın alınmasına verdiği emriyle mâni olması ve bu suretle Şemsi Demirkan'ın muazzam bir fayda sağlamasına sebebiyet vermesi de bizde aynı üzüntüyü yaratmaktadır.

Şüphesiz Şemsi Demirkan'ın böyle bir değirmen dalaveresi ile kısa zamanda milyonlar vurabilmesi kendisinin son derece işbi-ler bir tacir olması vasfından kleri gelmemektedir. Eğer o tarihler- de kendisi Ankara D.P. teşkilâtındaki önemli yerinde olmasaydı ta- biatiyle bu değirmen de kendisine tahsis edilemeyecekti.

Yukarıdan beri izah ettiğimiz olay bütün delilleriyle sa- nık Sıtkı Yırcalı'nın bir Vekilin görevini kötüye kullandığını açığa koymaktadır. Diğer sanık Şemsi Demirkan'ın durumuna gelince: bizzat Yırcalı'yı ziyaret etmek suretiyle onu bu keyfî muameleye sevkeden ve bu vazife suistimali neticesinde net ve haksız menfaatler sağ- layan Şemsi Demirkan'dır. Bu itibarla sanık Yırcalı'nın hareketi Türk Ceza Kanununun 240, Demirkan'ın ise 64 delâletiyle 240 ıncı maddeye uyar. Fakat suçun esas fiilini teşkil eden tahsis emri Yır- calı tarafından kendisi Bakan iken 6 Nisan 1955 tarihinde verilmiş ve suç da bu tarihte tekevvün etmiş bulunmaktadır. Değirmene ait mukavelenin Yırcalı'nın Vekâletten çekildiği 24/2/1956 tarihinde yapılmış olması suç unsurlarıyla ilgili değildir. Bu itibarla biz her iki sanığın tekevvün eden fiillerinde suç tarihi ve takibat açılması tarihi bakımından T.C.K. nun 102 ve 104 üncü maddelerine göre zaman aşımının tahakkuk ettiğini görmekteyiz. Her ikisi hakkın- da bu sebeple açılmış olan âme dâvasının düşürülmesine karar ve- rilmesini arz ve mütalâa etmekteyiz.

BAŞKAN - Maznun Sıtkı Yırcalı müdafilerine soruldu:

SANIK SITKI YIRCALI MÜDAFİİ SAKİP GÜRAN - Kısa bir mehil istirham edeceğiz efendim.

BAŞKAN - Bu, mehili istilzam edecek bir mevzu değildir. Kısaca konuşabileceğini tahmin ediyorum.

BAŞSAVCI - Diğer arkadaşların da mehil isteyeceklerini tahmin ediyorum. Bu hususta taleplerin birden nazara alınmasını rica ediyorum.

SANIK SITKI YIRCALI MÜDAFİİ KEMAL YÖRÜKOĞLU - Muhterem Reis beyefendi, gayet kısa bir mehil lütfederseniz çok memnun kala- cağız.

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN MÜDAFİİ NİHAT TOLLUOĞLU - İddia makamı tarafından serdedilen mütalâaya cevap verebilmek için kısa bir mehil istirham edeceğiz.

BAŞKAN - Gereği düğünüldü:

Maznunların ve müdafilerin taleplerine binaen müdafaalarını hazırlamak üzere mehil verilmesine ve duruşmanın 1/12/1960 Perşembe günü saat 9.30 za bırakılmasına ittifakla karar verildi.

Kapanma saati: 11.00

D Ö R D Ü N C Ü O T U R U M

(1/12/1960 Perşembe)

Açılma saati: 9.40

1-	Yüksek	Adalet	Divanı	Başkanı	:	Salim	Başol
2-	"	"	"	Üyesi	:	Ferruh	Adalı
3-	"	"	"	"	:	Rıza	Tunç
4-	"	"	"	"	:	Hasan	Gürsel
5-	"	"	"	"	:	Abdullah	Üner
6-	"	"	"	"	:	Kemal	Gökçen
7-	"	"	"	"	:	Cahit	Özden
8-	"	"	"	"	:	Ali	Doğan Torun
9-	"	"	"	"	:	Adil	Sanal
1)	"	"	"	Başsavcısı	:	Altay	Ömer Egesel
2)	"	"	"	" Yardımcısı	:	Fahrettin	Öztürk
3)	"	"	"	"	:	Salim	Ertem
4)	"	"	"	"	:	Avni	Yurtsever
5)	"	"	"	"	:	Faruk	Siret Değermen
6)	"	"	"	"	:	Orhan	Erdoğan
7)	"	"	"	"	:	Niyazi	Kırdar
8)	"	"	"	"	:	Ahmet	Bayrak
9)	"	"	"	"	:	Süleyman	Taşar
10)	"	"	"	"	:	Necdet	Darıcıoğlu
11)	"	"	"	"	:	Servet	Tüzün
12)	"	"	"	"	:	Turgut	Lüleci
Zabıt Kâtibi					:	Necmi Ener	

BAŞKAN - Sanıklar getirildiler, bağlı olmayarak yerlerine alındılar. Müdafiler hazır, duruşmaya açık olarak devam olundu.

Müdafilerin yoklaması:

Sanık Sıtkı Yırcalı müdafileri: Sakıp Güran (Burada), Sadık Arda (Yok), Kemal Yörükoğlu (Burada).

Sanık Şemsi Demirkan Müdafii: Nihat Tolluoğlu, (Burada).

BAŞKAN - Müdafa !

(Sanık Sıtkı Yırcalı müdafileri Sakıp Güran ve Kemal Yörükoğlu yazılı müdafaalarını sözlü olarak tekrar ettiler).

BAŞKAN - Sanık Sıtkı Yırcalı vekilleri Sâkıp Güran ve Kemal Yörükoğlu 1/12/1960 tarihli iki sahifelik yazılı müdafaalarını verdiler ve münderecatını sözlü olarak tekrar ettiler.
Buyurun.

(Sanık Şemsi Demirkan Vekili Nihat Tolluoğlu yazılı müdafaasını sözlü olarak tekrar etti).

BAŞKAN - Sanık Şemsi Demirkan vekili Nihat Tolluoğlu 1/12/1960 tarihli 4 sahifelik yazılı müdafaasını verdi ve münderecatını sözlü olarak tekrar etti.

Sanık Sıtkı Yırcalı ! Her iki müdafiniz gerek maddî ve gerekse hukukî cephelerden müdafaanızı yaptılar. Onların dışında ve onların temas ettiği noktalara ilişmemek şartıyla müdafaanızı yapınız.

(Sanık Sıtkı Yırcalı yazılı ifadesini okuyarak, Divan Başsavcılığının hakkında kullanmış olduğu ifadeye teşekkür etti ve savunmasını yaptı. Yalnız zaman aşımı dolayısıyla dâvanın düşmesini değil, aynı zamanda esasa girilerek beraat ettirilmesini istedi).

(Sanık Şemsi Demirkan müdafaasına taallük eden hususların Avukatlar ve Sıtkı Yırcalı tarafından belirtildiğini söyledi ve beraatini isteyerek duyduğu heyecan sebebiyle sözlerini ikmal etmeden konuşmasını yarıda bıraktı, yazılı müdafaasını Başkanlık makamına sundu).

BAŞKAN - Gereği görüşüldü:

Dosya münderecatını inceleyip gereken kararı hazırlamak üzere duruşmanın 3/12/1960 Cumartesi saat 9.30 za bırakılmasına oybirliği ile karar verildi.

Kapanma saati: 10.55

D E Ğ İ R M E N D Â V A S I

(BEŞİNCİ OTURUM)

(3/12/1960 Cumartesi)

Açılma saati: 12.50

1-	Yüksek	Adalet	Divanı	Başkanı	:	Salim Başol
2-	"	"	"	Üyesi	:	Rıza Tunç
3-	"	"	"	"	:	Hıfzı Tüz
4-	"	"	"	"	:	Abdullah Üner
5-	"	"	"	"	:	Hasan Gürsel
6-	"	"	"	"	:	Cahit Üsten
7-	"	"	"	"	:	Vasfi Gökse
8-	"	"	"	"	:	Nahit Hatipoğlu
9-	"	"	"	"	:	Adil Sanal
1)	"	"	"	Başsavcısı	:	Altay Ömer Egesel
2)	"	"	"	"	Yardımcısı:	Fahrettin Öztürk
3)	"	"	"	"	"	Salim Ertem
4)	"	"	"	"	"	Avni Yurtsever
5)	"	"	"	"	"	Faruk Siret Değermen
6)	"	"	"	"	"	Orhan Erdoğan
7)	"	"	"	"	"	Niyazi Kırdar
8)	"	"	"	"	"	Ahmet Bayrak
9)	"	"	"	"	"	Süleyman Taşar
10)	"	"	"	"	"	Necdet Darıcioğlu
11)	"	"	"	"	"	Servet Tüzün
12)	"	"	"	"	"	Turgut Lüleci

Zabıt Kâtibi. : Necmi Ener

BAŞKAN - Sanıklar getirildiler, bağlı olmayarak yerlerine alındılar, müdafiler hazır, açık olarak duruşmaya devam edildi.

Müdafilerin yoklamaları:

Sanık Sıtkı Yırcalı Müdafileri: Kemal Yörükoğlu (Burada), Sakıp Güran (Burada), Sadık Arda (Yok).
Sanık Şemsi Demirkan müdafileri: Nihat Tolluoğlu (Burada).

Sanık Sıtkı Yırcalı ! Son söz olarak bir diyeceğiniz var mı ?

SANIK SITKI YIRCALI - Başka bir diyeceğim yok beraatimi isterim.

BAŞKAN - Sanık Şemsi Demirkan'dan soruldu: Son olarak bir diyeceğiniz var mı ?

SANIK ŞEMSİ DEMİRKAN - Bir diyeceğim yok efendim. Beraatimi isterim.

BAŞKAN - Bu suretle duruşmalar bitti.

K A R A R

İddia edilen suç, mucip tarihi olan 7/3/1955 de işlenmiştir. Bu tarih ile âmme dâvasının açıldığı tarih arasında Türk Ceza Kanununun 102 inci maddesinin 4 üncü bendinde yazılı 5 senelik asli zaman aşımı müddeti tahakkuk etmiştir. Binaenaleyh her iki sanık hakkındaki âmme dâvasının zaman aşımı sebebiyle ortadan kaldırılmasına, tevkif müzekkerelerinin geri alınmasına, bunlardan, başka sebeple tutuklu ve hükümlü olmadığı anlaşılan sanık Şemsi Demirkan'ın salıverilmesi için Divan Başsavcılığına müzekkere yazılmasına oybirliği ile karar verildi.

KAPANMA SAATİ: 13.00